

ΑΘΗΝΑΙΟΝ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ.

ΕΤΟΣ Α'. ΑΘΗΝΑΙ τὴν 5 Δεκεμβρίου 1857. ΦΥΛΛ. 9

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΕΣΘΕΝΤΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ. — ΑΔΑΜ ΚΑΙ ΕΥΑ.

Ὁ Μιλτων ἔθηκεν εἰς τὸν πρῶτον ἄνδρα καὶ τὴν πρώτην γυναῖκα τὸν ἀρχικὸν τύπον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς υἱῶν καὶ θυγατέρων τῶν.

α Ἐπὶ τῶν θείων αὐτῶν βλεμμάτων ἔλαμπεν ἡ εἰκὼν τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ τῶν, μετὰ τῆς σοφίας, τῆς ἀληθείας, τῆς αὐστηρίας καὶ καθαρῆς ἀγιότητος· αὐστηρίας, ἀλλ' ἐγκειμένης εἰς τὴν ἀληθῆ ἐκείνην υἱικὴν ἐλευθερίαν, ὅθιαι ἡ ἀληθῆς τοῦ ἀνθρώπου αὐθεντία. Δὲν εἶναι ἴσοι, τὸ φύλον τῶν δὲν εἶναι ὅμοιον. Ὁ μὲν γεγεννημένος διὰ τὴν ἐποπτίαν καὶ τὸ θάρρος. Ἡ δὲ διὰ τὴν μαλακότητα καὶ τὴν γλυκεῖαν ἐπαγωγὴν χάριτα. Ὁ μὲν διὰ τὸν Θεὸν μόνον. Ἡ δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἐν ἐλείψει. Τὸ ὥραϊον εὐρὺ τοῦ ἀνδρός· μέτωπον καὶ τὸ ὑψιπρεπὲς ὄμμα του κηρύττου τὴν ὑπερτάτην δύναμίν του. Ἡ ὑκλίνθινος κόμη του καταμερισμένη περίξ τοῦ μετώπου του κρέμαται ὡσεὶ βότρυες ἀρβενικῶς πῶς ἀλλ' οὐχὶ κάτωθεν τῶν εὐρέων ὄμων του. Ἡ γυνὴ φέρει ὡσεὶ καλύπτραν τὴν χρυεὴν κόμην τῆς καταβαίνουσας περιγεγραμμένην καὶ ἄνευ κοσμημάτων μέχρι τῆς λεπτῆς ὀσφύος τῆς.

» Οἱ πλόκαμοι αὐτῆς κυλίνονται εἰς ἰούλους ἰδιοτρόπους, ὡς ἡ
» ἄρμελος συστρέφει τοὺς ἑλικίας τῆς ἔμβλημα ἀνεξαρτησίας, ἀλλ'
» ἀνεξαρτησίας ὑποκυπτούτας εἰς τρυφερὸν κράτος, καὶ ὅπερ ἡ μὲν
» γυνὴ προτρέρει, ὁ δὲ ἀνὴρ εὐχαρίστως ἀποδέχεται· προσφέρει ἐν
» σῶφρονι εὐπειθείᾳ, εὐτυχίμῳ ἐπάσσει, τρυφερᾶ ἐναντιώσει, ἐρω-
» τικῇ ἀναβολῇ ».

« Οὕτω διήγαγον γυμνοί. Δὲν ἀπέρευγον οὔτε τὴν ὄψιν τοῦ Θεοῦ,
» οὔτε τὴν τῶν Ἀγγέλων, καί οἱ οὐδὲν εἶχον ἐν νῷ τὸ κακόν
» Οὕτω ἀπὸ χειρῶν κρατούμενον διήγε τὸ θελκτικώτατον ζῶγον,
» ὅπερ συνηνώθη ποτε εἰς ἐρωτικούς ἐναγκαλισμούς. Ὁ Ἀδάμ ὁ
» ὠραιοτέρος τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν υἱοὶ του, ἡ Ἑῤα ἡ
» ὠραιοτέρα τῶν γυναικῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν θυγατέρες τῆς (Ἀπο-
» λεσθέντι Παραδείσῳ βιβλ. IV.) ».

Ὁ Ἀδάμ λυτός καὶ ὑψίπρεπής, δεδιδαγμένος παρὰ τοῦ Οὐρανοῦ,
καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμβάνων τὴν πατρῴαν του, μίαν καὶ μόνην ἔχει
ἀδυναμίαν καὶ βλέπει τις ὅτι ἡ ἀδυναμία αὐτῆ θέλει τὸν κατα-
στρέψει. Ἀποῦ διηγήθη τὴν ἑαυτοῦ πλάσιν εἰς τὸν Ῥαφαήλ, τὰς
μετὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς μοναχικότητος συνδιαλέξεις του, περι-
γράφει τὰς παραφορὰς του εἰς τὴν πρώτην τῆς συντροφῆς του ὄψιν

« Μοὶ ἐφάνη ὅτι εἶδον, καίτοι κοιμώμενος, τὸν τόπον ἐν ᾧ
» ἦμην καὶ τὴν ἐνδοξὸν μερῶν, πρὸ τῆς ὁποίας ἔμειον ἔτι καὶ
» μένος. Κύπτουσα μοὶ ἤνοιξεν αὐτῆ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, ἐλα-
» βον ἐκείθεν ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς θεομηνίαν
» ἧς ἀπέβρε νῦν τῆς ζωῆς σίμα. Εὐραία ἦτο ἡ πληγὴ, ἀλλὰ
» πᾶραυτὰ ἐπληρώθη σαρκὸς καὶ ἰάθη. Ἐγύμνωσε καὶ διετύπωσε
» τὴν πλευρὰν ταύτην διὰ τῶν χειρῶν του. Ὑπὸ τὰς χεῖρας του
» ἐτήχηματίσθη πᾶσα ὁμοίον τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὸ φύλον ὁμοί-
» διάφορον. Ἐσοῦτον ἦτο χάρειν καὶ ὠραίων ὥστε πᾶν ὅ, τι ἐφάνη
» ὠραίων ἐν τῷ κόσμῳ ἤδη ἐρχέσθαι οὐδαμῶν, ἢ συνελωνούθη ἐν αὐ-
» τῷ, συνηνώθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς βλέμματιν αὐτοῦ, ἅπαντα ἔκαστα
» ἐπέχουσαν εἰς τὴν καρδίαν μου γλυκύτητα μήπω αἰσθανθείσαν.
» Ἡ παρουσία τοῦ ἐνέπνευσε εἰς ἅπαντα τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρωτος καὶ
» τὰς ἐρωτικάς ἰδιότητας. Τὸ πλᾶσμα τοῦτο ἐγένετο ἄφαντον καὶ
» μὴ ἐγκατέλιπε σκυθρωπὸν εἰρηγέθον πρὸς εὐρεσίαν τοῦ ἡ καὶ θεοῦ

» νήσω διά παντός τὴν ἀπώλειάν του καὶ ἀπκρινθῶ πάσαι τὰς
 » ἄλλας ἡδονάς. Ἐνῶ ἤμην ἐκτὸς πάσης ἐλπίδος, ἰδοὺ φαίνεται οὐχί
 » μακρὰν οἶον τὸ εἶδον καθ' ὕπνου, κακοτημέλιον μὲ πᾶν ὅ,τι ὁ
 » οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἡδύναντο νὰ ἐπιδαψιλεύτωσι ἵνα τὸ κατα-
 » στήσωσιν ὠραιότατον. Ἐχώρητεν ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ θείου
 » πλάστου του. Τὸ πλάσμα τοῦτο, ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἦτο ἀδαῆς τῆς
 » συζυγικῆς ἀγιότητος καὶ τῶν κανόνων τοῦ γάμου· ἡ χάρις ἦτο εἰς
 » ὅλα τὰ βήματά της, ὁ οὐρανὸς εἰς τοὺς ὀρθόκλιμούς της· εἰς ἐκάστην
 » τῶν κινήσεών της ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ὁ ἔρωσ. Ἐγὼ παράφορος ἐκ
 » τῆς χαρᾶς δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ ἀνακράξω γεγωνυῖα τῇ φωνῇ·

« Ἐπλήρωσα τὴν ὑπόθεσίν σου, ἀγαθὲ καὶ εὐμενὴ πλάστα,
 » δωρητὰ παντὸς, ὅ,τι καλὴν! ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ ὠραιότερον τῶν
 » δώρων σου καὶ οὐδενὸς ἐφείσθη. Βλέπω ἤδη τὸ ὄπτοῦν ἐκ τῶν
 » ὀστέων μου, τὴν σάρκα ἐκ τῆς σαρκός μου, ἐμαυτὸν ἐνώ-
 » πιόν μου ».

» Ἐκείνη μὲ ἤκουσεν καὶ ἂν καὶ κατὰ θεῖαν μοῖραν προητοιμα-
 » σμένη, ἡ ἀθωότης, ἡ παρθενικὴ σεμνότης, ἡ ἀρετὴ αὐτῆς, ἡ συ-
 » ναίσθητις τῆς ἀξίας των . . . ἐνὶ λόγῳ ἡ φύτις αὕτη, καίτοι ὅπως
 » ἀγνή πάσης ἀμαρτωλῆς διανοίας, τοιοῦτον ἀποτέλεσμα προὔξε-
 » νησεν εἰς τὴν ἕξιν, ὥστε ἰδοῦσά με ἀπίστως τὴν ὄψιν. Τὴν
 » ἠκολούθησα καὶ ἐκείνη ἐγνώρισε τὸ πᾶν μεθ' ὑποταγῆς
 » μεγαλοπροποῦς, μετ' ἀεισεκείας ἐδέχθη τοὺς λόγους μου.
 » Τὴν ἤγαγον εἰς τὴν κοιτίδα τὴν νομρικὴν ἐρυθριῶσαν ὡς τὴν
 » πρωτὴν. Οἱ Οὐρανοὶ πάντες, καὶ εὐτυχεῖς ἀστέραι, ἐπέχυσαν ἐπὶ
 » τῆς ὄρας ταύτης τὴν ἐκλεκτὴν αὐτῶν ἐπιφόρη. Ἡ γῆ καὶ
 » πᾶς λόφος ἔδωκεν συγχρητῆριον σημεῖον. Τα πτηνὰ ἐραυδρύν-
 » θησαν, αἱ ὄρουραὶ αὔραι, αἱ ζέφυροι ἐψύβρισαν εἰς τὰ ὄσση
 » καὶ ἐνῶ ἐπαίζον, μαε ἐρρύψαν ῥόδα, μαε ἐρρύψαν τὰ ἀρώματα
 » τοῦ βασιλαμῶδου· ἠέμου, ἄλλοις οὐ τὸ φιλερωτικὸν τῆς νυκτός
 » πτηνὸν ἐψάλε τὰ γαμήλια καὶ διέταξε τὸν ἐσπερινὸν ἀστέραι νὰ
 » σπεύτῃ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου του, ἵνα ἀνάψῃ τὴν νομρικὴν
 » δαδᾶ.

« Οὕτω σοὶ διαμνήθην τὴν ὑπερξίν μου καὶ ἤγαγον τὴν ἱστορίαν

» μου μέχρι τοῦ κολοφῶνος τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας ἧς ἀπήλαυσα.
» Ὄφειλω νὰ ἠμολογήσω ὅτι εἰς πάντα τὰ ἄλλα εὕρισκω εὐδαιμο-
» νίαν τῇ ἀληθείᾳ, εἴτε χάμνω χρῆσιν αὐτῶν εἴτε μὴ· δὲν παράγει
» εἰς τὸ πνεῦμα μου οὔτε μεταβολὴν, οὔτε σφοδρὰς ἐπιθυμίας . .

» . . . . .
» Ἀλλ' ἐνταῦθα πάντῃ ἀλλέως : . Παράφορος βλέπω, παράφορος
» ψαύω ! Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον ἠσθάνθη τὸ πάθος, ἐνταῦθα συγ-
» κίνησιν παράδοξον. Ὑπέρτερος καὶ γαλήνιος ἐν πάτῃ ἄλλῃ χαρᾷ,
» ἐνταῦθα ἀσθενῆς ἀπέναντι θελητήρου ἰσχυροῦ βλέμματος καλλονῆς.
» Εἴτε ἡ φύσις ἔσφαλεν ἐν ἐμοὶ καὶ μοὶ ἀφῆκε μέρος τι οὐχὶ εἰς
» δοκιμασίαν τοιοῦτου ἀντικειμένου· ἢ ληφθέντος τούτου ἐκ τῆς
» πλευρᾶς μου μοὶ ἀφῆρευθ' ἕως πολλῆ ζωῆ, ὅπως δῆποτε, ἐπε-
» δαφιλεύθησαν εἰς τὴν γυναῖκα πολλὰ κοσμήματα . . . . .
» Ὅσάκις προσπελάζω εἰς τὰ θελητήρα αὐτῆς μὲ φαίνεται τοσοῦ-
» τον ἀπόλυτος, τοσοῦτον ἐντελής καθ' ἑαυτὴν, τοσοῦτον γινώ-
» σκουσα τὸ δίκαιόν της, ὥστε πᾶν ὅ,τι θέλει νὰ πράξῃ ἢ νὰ
» εἶπῃ μοὶ φαίνεται σοφώτατον, ἐναρετώτατον, τὸ μᾶλλον ἐτκεμ-
» μένον, τὸ κάλλιστον. Πᾶσα γνῶσις ὑψηλοτέρα κταπίπτει
» ταπεινουμένη εἰς τὴν παρουσίαν της. Ἡ Σοφία συνδιαλεγόμενη
» μετ' αὐτῆς ἀφανίζεται, καὶ θρῆσυνομένη φαίνεται παραφροσύνη. Τὸ
» κῦρος καὶ ὁ λόγος τὴν ἀκολουθοῦσιν ὡς πλασθεῖσαν πρότερον αὐτῶν.
» Τέλος, ἐν κεφαλῶν, τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς καὶ ἡ εὐγένεια ἐνί-
» δρυσαν ἐν αὐτῇ τὴν θελητικωτάτην διαμονὴν των καὶ ἔπλασαν
» πέριξ αὐτῆς σέβας μικτὸν φρίκης, ὡς ἄγγελον φύλακα ».

Τίς εἶπε ποτέ ταῦτα ; Τίς ποτε τῶν ποιητῶν ὠμίλητε τὴν γλωσ-
σαν ταύτην ; Πόσον εἴμεθα ἐνδεεῖς εἰς τὰς νωιτέρας ἡμῶν συγγρα-
φάς, ὡς πρὸς τὰς ἰσχυρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ταύτας ἀντιλήψεις ! Ὁ
Μίλτων φροντίζει ν' ἀπομακρύνῃ τὴν Εὐάν, ὅτε διηγῆται ὁ Ἀδάμ
εἰς τὸν Ῥαφαήλ τὴν ἀσθενείαν του. Ἀλλ' ἡ Εὐά περιεργος, κεκρυμ-
μένη ὑπὸ τὸ φύλλωμα ἀκροᾷται ὅ,τι μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀ-
πίωλείαν της.

Ἡ Εὐά ἔχει τι ἀνεκκλήτητον ἐπαγωγὸν, ἀποπνέει τὴν ἀθωότητα
ἅμα καὶ τὸ φιλήθορον· κούφῃ ὁμοίᾳ, ἀλαζών, ἐπικρμένη ἐπὶ τῷ
κάλλει της· ἀνθίσταται ὅπως ὑπάγῃ μόνη εἰς τὰ ἐωθινὰ ἔργα της.

ολιγωροῦσα τῆς καθικετέυσεως τοῦ Ἀδάμ. Προσβάλλεται ἐκ τῶν φόβων, οὗς τῇ δεικνύει. Νομίζει ἑαυτὴν δυναμένην νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὸν βασιλέα τοῦ σκότους.

Ὁ ἀσθενὴς Ἀδάμ ὑποχωρεῖ τὴν ἀκολουθεῖ ὑλιβερῶς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπομακρυνομένην μεταξὺ τῶν δασῶν. Μόλις ἡ Εὐὰ φθάσασα πλησίον τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως ἀπατάται, παρὰ πάσας τὰς συστάσεις τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, παρὰ πάσας τὰς εἰκόνας ὄνειροπολήματος ὅπερ ὄμως τὴν εἶχε τρομάξει, καὶ εἰς ὃ τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους τῇ εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐπαναλαμβάνει ὁ ὄφις. Ἕπαινοὶ τινες περὶ τῆς καλλονῆς της ἐκμεθύσκουσιν αὐτὴν ὑποκύπτει.

Ἡ ἐκπληξίς τοῦ Ἀδάμ, ἡ ἀπόφασις ἣν λαμβάνει νὰ γευθῇ καὶ αὐτὸς τοῦ ὀλεθρίου καρποῦ ἔνα συναπαθὴν μετὰ τῆς Εὐας, ἡ ἀπελπισία τῶν συζύγων, αἱ μομφαί, ἡ συγγνώμη, αἱ συστάσεις, ἡ πρότασις τὴν ὁποίαν προσβάλλει τοῦ νὰ γίνῃ αὐτοκτόνος, ἡ νὰ στεριθῇ τῆς μελλούσης γενεᾶς της· πάντα ταῦτα εἰσὶν ὑψηλότατα κατὰ τὸ πάθος.

Προσέτι δὲ ἡ Εὐὰ ἀνακαλεῖ τοῦ Σακκαισπέρου τὰς γυναῖκας· αὕτη ἔχει τι ἐξόχως νεάζον, ἀφέλειαν προσεγγίζουσαν εἰς τὴν νηπιότητα. Καὶ τοῦτο δικαιολογεῖ τὴν τοσοῦτον εὐκόλως γενομένην ἀπάτην.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν σκηνῶν τούτων εἰς μόνον τὸν Μίλτωννα εἶναι ἱδιος. Εἶναι γνωστοὶ οἱ θυμῆρεις ἐκεῖνοι στίχοι, δι' ὧν ἡ Εὐὰ παριστᾷ τὴν πρώτην ἐξέγερσίν της ὅτε προῆλθε ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δημιουργοῦ.

Εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ τέταρτον βιβλίον ἡ Εὐὰ λέγει εἰς τὸν πρόπατορα ἡμῶν.

αἭδεῖα εἶναι ἡ πνοὴ τῆς Ἡοῦς, ἡ ἀνατολὴ της ἠδεῖα, κεκοσμημένη
 » μὲ τὸ θέλγητρον τῶν πτηνῶν τῆς πρωῖας. Εὐχέρως εἶναι ὁ ἥλιος,
 » ὅταν ἐν πρώτοις ἀναπτύσσει ἐν τῷ εὐφροσύνῳ παραδείσῳ τὰς
 » ἀκτῖνας τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τῆς χλόης τῶν δένδρων, τῶν καρπῶν
 » καὶ τῶν λαμπόντων ἐκ τῆς δρόσου ἀνθέων· εὐώδης εἶναι ἡ εὐ-
 » φορος γῆ μετὰ τὰς μαλθακὰς βροχὰς. Θελκτικὴ εἶναι ἡ ἔλευσις
 » ἐσπέρας εἰρηνικῆς καὶ χαριέστης· θελκτικὴ ἡ σιωπηλὴ νύξ μετὰ

» τοῦ πανδήμου πτηνοῦ τῆς· καὶ ἡ σελήνη ἐκείνη ἢ τότιον
 » ὠραία καὶ οἱ μαργαρίται τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ἀστερόεσσα αὐτοῦ
 » αὐλή· ἀλλ' οὔτε ἡ πνιή τῆς· πρωίως ἀναβαίνουσα μετὰ τοῦ θελ-
 » γήτρου τῶν ἐωθινῶν πτηνῶν, οὔτε ὁ ἥλιος ἀνατέλλων ἐπὶ τοῦ
 » εὐπροσύνου τούτου παραδείτου, οὔτε ἡ χλόη, οὔτε ὁ καρπός, οὔτε
 » τὸ ἄθος λάμπων ἐκ τῆς δρόσου, οὔτε ἡ εὐωδία μετὰ τὰς μαλ-
 » θακὰς βροχὰς, οὔτε ἡ εἰρηνικὴ καὶ χερύεσσα ἐσπέρα, οὔτε ἡ
 » σιωπηλὴ νύξ μετὰ τοῦ πανδήμου πτηνοῦ τῆς, οὔτε ὁ περίπατος
 » εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἢ τὸ τρέμον φῶς τοῦ ἀστέρος, ἔχου-
 » σιν ἡδύτητα ἀνευ Σοῦ ».

Μέλλων νὰ εἰσέλθῃ ὁ Ἀδάμ εἰς τὴν νυμφικὴν σκιάδα, ἵσταται
 καὶ ἀποκρύπτει τὴν εὐδαιμονίαν, ἧς θέλει ἀπολαύσει, ὑπὸ τὸ ἀγνόν
 καὶ θρησκευτικὸν ἐκεῖνο καταθῆμα.

« Πλάστα, ὁ εὐδαίμων Σου πράξεις εἶναι πολὺ ἀχανὲς δι' ἡ-
 » μᾶς· ἡ ἀρθρία Σου ἐκλείπει τῶν χειρῶν, ὕψινος τὴν διανέμον-
 » ται πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς νὰ θερισθῇ· ἀλλ' ὑπεσχέθης εἰς
 » ἡμᾶς ἀμροτέρους γενεὰν πληρώσουσαν τὴν γῆν, γενεὰν ἧτις
 » μεθ' ἡμῶν θέλει δοξάζει τὴν ἀπειρον ἀγαθότητά Σου, καὶ ὅτε
 » ἐγειρόμεθα, καὶ ὅτε ζήσομεν, ὡς κατὰ τὴν ὠραν ταύτην, τὸν
 » ὕπνον, τὸ δῶρόν Σου ».

Ὁ Ἀδάμ ἐγείρεται πρὸ τῆς Εὐας εἰς τὴν σκιάδα.

« Ὑπεγείρεται στυριζόμενος ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος καὶ κύπτων ἐπὶ
 » τῆς φίλης του. Θεωρεῖ μὲ τὸ βλέμμα ἐγκαρδίου ἔρωτος τὴν
 » καλλονὴν ἧτις καιμωμένη ἢ ἐρηγοροῦσα, λάμπει ἐκ παντοιειδῶν
 » χαρίτων. Τότε μὲ φωνὴν ἡδεῖν ὡς ὅταν ὁ Ζέφυρος πνέει ἐπὶ
 » τοῦ φλόου, ψεύων ἡρέμα τὴν χεῖρα τῆς Εὐας τῶ ὑποτον-
 » θαρίζει τὰς λεῖξαις τούτας :

« Ἐγέθητι, Καλλονή μου, σύζυγός μου, ὕπατον, εὐεθὲν ἀγκ-
 » θόν μου, τὸ κάλλιστον καὶ τελευταῖον δῶρον τοῦ Οὐρανοῦ !
 » ἡδοναί μου ἀείποτε νέαι, ἐγέθησαι ἢ πρωίκα λάμπει, τὸ δρο-
 » σῶδες πεδίον μᾶς προσκαλεῖ χέρομεν τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἡ-
 » μέρας ».

Ὅτε ὁ Ἰαρχαὸς βλέπει τὴν Εὐαν ἀπευθύνει εἰς αὐτὴν τὸν
 ἀγγελικὸν ἀσπασμόν.

« Χαῖρε ἡ μήτηρ τῶν ἀνθρώπων, ἧς τὰ γόνιμα ἐντόσθια θέλουσι
 » πληρώσει τὸν κότιμον ἐξ υἱῶν πολυπληθεσιτέρων καὶ αὐτῶν τῶν
 » ποικίλων καρπῶν, μὲ τοὺς ὁποίους τὰ δένδρα τοῦ Θεοῦ πλη-
 » ροῦσι τὴν τράπεζαν ταύτην ».

Οὕτω τὰ πάντα ἐξαγιαζόνται διὰ τῆς ὀρθοκείας εἰς τοὺς ὕμνους
 τοῦ ποιητοῦ. Αἱ ἡδέϊαι αὐτοῦ περιγραφαὶ περὶ τῆς μακαριό-
 τητος, εἶναι τοσοῦτον μάλλον δραματικαί, καθίστον ὁ Σατάν εἶναι
 ὁ μάρτυς. Μαινόει ἐκ στόματος αὐτῶν τῶν εὐτυχῶν συζύγων
 τὸ ἀπόρρητόν των καὶ τὸ μέσον τοῦ νὰ ἀπολεσθῶσι. Ἡ εὐδαιμο-
 νία τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Ἑῶα, εἶναι ἐπιφόβος. Ἐκάστη στιγμή τῆς
 εὐδαιμονίης των ἐμποεῖ φρίκην, καθότι ἀνάγκη νὰ συνεπάγεται τὴν
 ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

« Ἄ! Θελητικὸν ζεῦγος, λέγει ὁ Βασιλεὺς τοῦ ἔθου, οὐδόλως φο-
 βεῖσθε ὀπότον ἢ μεταβολή σας ἐγγίξει! Ὅλαι αἱ τροφαὶ σας θέλου-
 σι ἐκλείψει καὶ θέλετε παραδοθῆ εἰς τὴν δυστυχίαν. Δυστυχίαν,
 πολὺ μεγαλειτέραν τῆς χαρῆς τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνετε ἤδη. Εὐτυ-
 χεὶς ζεῦγος, ἀλλὰ πολὺ κικῶς προφυλαττόμενον ἵνα ἐξακολου-
 θήσῃς νὰ ἦται αἰετοτε εὐτυχίς. . . . . »

Ὅχι! διότι εἶμαι ἐχθρὸς σας ἐξ ἀποφάσεως. Ἡδυνάμην νὰ σᾶς
 ἀκτοίρω, ὡς εἶσθε ἐγκαταλειμμένοι, ἂν καὶ οἶκτος δι' ἐμὲ δὲν
 ὑπάρχει. »

Ἐάν ἡ τέχνη τοῦ ποιητοῦ δεκνύται, γίνεσθαι τοῦτο εἰς τὴν
 περιγραφὴν τῶν ἐρώτων τῶν προκτόρων μας μετὰ τὸ ἀμάρτη-
 μα. Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὰ αὐτὰ χρώματα, ἀλλὰ τὸ ἀπο-
 τέλεσμα δὲν εἶναι πλέον τὸ αὐτό. Ἡ Ἑῶα δὲν εἶναι πλέον σύζυγος,
 εἶναι κυρία ἢ νυμφευθεῖσα παρθένος τῆς σκιάδος τῆς Ἑδὲμ, εἰσῆλ-
 θεν εἰς τὰ ἀλτή τῆς Πάρου. Ἡ τροφή ἀντεκατέστρεψε τὸν ἔρωτα,
 καὶ τὰς ἀγνάς θωπιέας. Ἡδὲ ὁ ποιητὴς ἐνήργησε τὴν με-
 ταμόρφωσιν ταύτην δὲν ἐξουθέλησεν οὐδὲ μίαν λέξιν τῶν περι-
 γραφῶν του ἐν πρώτοις οἱ δύο σύζυγοι ἐξέρχοντα βεβαρυμένοι ὑπὸ
 τοῦ κόπου, τοῦ ὕπνου, ὅστις τοὺς ἐχορήγησε τὴν μέθην τοῦ ἀπαγο-
 ρευθέντος καρποῦ. Βλέπει τις ὅτι ἀρτίως ἐγέννησαν τὸν Κάϊν. Ἀνα-
 καλύπτουσι μετ' αἰσχύνης ἐπὶ τοῦ προσώπου των τὰ ὑγρὰ ἴχνη

τῆς ἡδονῆς· παρατηροῦσὶ ὅτι εἶναι γυμνοὶ καὶ καταφεύγουσι ὑπὸ τὴν συκὴν.

Πεπόντος τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σφαῖρα ἀναστρέφεται ἐπὶ τοῦ ἄξωνός της καὶ ὁ θάνατος τίθητι τὸ πρῶτον του βῆμα εἰς τὸ σύμπαν.

Μετέφρασεν Τηλ. Γερακάρης.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΠΕΡΝΙΚΟΣ.

(Ὁρα φύλλον 8).

Τοιοῦτον μετριοφρόνως προοιμιάζεται ὁ ἡμέτερος Ἀστρονόμος ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀναμορφώσεων! Δὲν ἀποσκορμίζει καθόλου τὸ Πτολεμαϊκὸν σύστημα, ἀλλὰ μόνον λέγει ὅτι ἔχει τὰ ἐλαττώματά του, ὡς τὰ ἄλλα, ἅτινα ὅμως εἴτε ἀρχαῖα, καὶ δὲν ἐξηγοῦσι ἐναργῶς τὰ φαινόμενα, μάλιστα ἀντιφάσκουσι πρὸς αὐτὰς τὰς ἀρχάς των. Τούτου ἕνεκα οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀπόλυτον ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχὴν. Μόνη ἡ συμφωνία τῶν φαινομένων δύναται ν' ἀπορρασίῃ περὶ τῆς ἀξίως τῶν ὑποθέσεων· πλὴν αὕτη λείπει ἕκ τε τῆς μιᾶς καὶ ἐτέρας θεωρίας, ἐκ τούτου καὶ ἐκείνου τοῦ μέρους. Ἐὰν ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν ἥτιον γνωστῶν ἀρχαίων δοξασιῶν, ἀπάντα τυχόν τινα, εἰς ἣν ἡ συμφωνία ἤθελεν εὔρεθῆ εἰς μείζονα βαθμὸν, θὰ ἠδύνατο δι' ἀπλῆς δικαιοσύνης νὰ προτιμῆται αὐτὴν τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ τότε ἤθελε βεβαίως ἀκολουθήσει ὅ,τι εἶνε ὁ μόνος σκοπὸς ὅλων τῶν ἐφευρετῶν τῶν ὑποθέσεων. Τὴν γλώτταν ταύτην ὄρσειλε νὰ μεταχειρισθῆ ὁ λόγος, ζητήσας ἅπαξ νὰ λαλήσῃ περὶ τῶν δικαίων του.

Ὁ Κοπέρνικος εὔρεν εἰς τοὺς ἀρχαίους παραφρεσῖ (τῶν Κικέρωνος, Πλούταρχου, Διογένησι Λαέρτιου) διαφραζαζομένην ὑποσημαίνοντα ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, καὶ ἔχει κίνησιν προσευτικὴν ἐν τῇ διαστήματι. Πιθανῶς ὁ Κοπέρνικος ἔφρασε τὴν αὐθενταίαν τῶν μεγάλων τούτων ἀνδρῶν, ἵνα ἐσχυροποιήτῃ τὰς ἰδέας του, καὶ νὰ περυστήτῃ τὴν θεωρίαν του μᾶλλον ἐξ ἄλλων παρε-

λημμένον, ἢ ἐξ αὐτοῦ τούτου ἀνακλυφθεῖσαν· καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἐκτεθῆ εἰς κινδύνους. Ὁ Κοπέρνικος, ὡς πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀρχαῖοι καὶ νέοι, ἐσπούδασε τὴν φύσιν, αἰώνιαν διδάσκαλον τῶν σκεπτικῶν. Ἐν ταῖς δοξασίαις τῶν ἀρχαίων ἀνεγνώρισε τὴν ἀρχαίαν του πίστιν ὅτι ἡ γῆ δὲν ἦτον εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου· ἀλλὰ φαίνεται ἐπίσης ὅτι αὐτὸς ἐρρόνει ὡς πιθανόν, ὅτι ἡ σφαῖρα πληροῖ εἰς τὸ σύστημα ἔργον ἀξιολογώτερον τοῦ τῶν ἄλλων πλανητῶν· ἐνησχολήθη λίαν εἰς τὰς θεωρίας τοῦ Μαρκιανοῦ Καπέλλα, ὅστις ἔθετε τὸν ἥλιον μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Σελήνης, καὶ ἐρρόνει ὅτι ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἐστρέφοντο περὶ αὐτὴν, ὡς περὶ κέντρον· προσέτι κατέγιεν εἰς τὸ σύστημα Ἀπολλωνίου τοῦ Περγίου, καθ' ὃ πάντες οἱ πλανῆται στρέφονται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κόσμου εὐρισκομένην. Ἐν τούτοις ἡ ἐξέτασις ἀπασῶν τούτων τῶν ὑποθέσεων, διεσκέδασε πᾶσαν δυσκολίαν ἐπὶ τοιοῦτου ἀντικειμένου, καὶ μετὰ τριῶν περίπου ἐτῶν κόπους ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀληθές· οὐράνιον σύστημα.

Ὅθεν ὁ Κοπέρνικος ἐθεώρησεν ἐπικυθίμενον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παντός τὸν ἥλιον ἀντὶ τῆς γῆς. Ἐπειτα διώρισε τρεῖς διαφόρους καὶ ὁμοίας ἅμα τῆς γῆς κινήσεις· 1) τὴν περιστροφὴν τῆς περὶ ἑαυτὴν 2) μίαν περίξ τοῦ ἡλίου καὶ τέλος 3) βραδείαν κίνησιν τῶν πόλων τῆς περίξ τῶν τῆς ἐκλειπτικῆς. Ἡ πρώτη κίνησις γεννᾷ τὴν ἀμοιβαίαν περιόδον τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. Ἡ δευτέρα τὴν φορὰν τῶν ὥρῶν καὶ τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν καὶ περιστᾷ τὰς στάσεις καὶ τοὺς περιοδικούς ἀναποδισμούς τῶν πλανητῶν κατὰ τρόπον ἀπλούστερον καὶ ἐναργέστερον τοῦ Πτολεμαϊκοῦ συστήματος. Ἡ τρίτη σαφηνίζει τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἰσημεριῶν.

Ἄλλως ὁ Κοπέρνικος ἔθετε μόνον τὰς βάσεις τοῦ νέου κοσμικοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ συμπλήρωσις αὐτοῦ ἐφυλάττετο διὰ τοὺς τρεῖς μεγάλους διαδόχους του, Κέπλερον, Γαλιλαῖον καὶ Νεύτονα. Κατὰ τὸ 1507 περίπου, ἤρξατο νὰ ἐκτείνῃ τὰς ἰδέας του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου του, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτελῆ τὰς μᾶλλον ἐπισταμένας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ἐπὶ τοῦ δρόμου τοῦ ἡλίου, τῶν πλανητῶν καὶ τῆς Σελήνης. Εἰς ταῦτα

δὲ προήλθε ἐκ τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὸ Λατερινικὸν συμβούλιον (1513 — 1517) ἀναμορφώσεως τοῦ ἡμερολογίου. Πρὸς τὸ ἔτος 1530 ὁ Κοπέρνικος εἶχε σχεδὸν τελειώσει τὸ μέγα του ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἐκράτησεν εἰς ἑτέτι, καὶ ἐξυκολούθησε νὰ τὸ διορθοῖ, ὅπως δυναθῆ καλλίτερον νὰ στερεώσῃ τὴν δόξαν του διὰ συνεχῶν παρατηρήσεων, καὶ οὕτω νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ κοινὸν ὠριμώτερον σύστημα. Ἄλλ' ἡ φήμη τοῦ συστήματος, τοῦ εἶχεν ἤδη ἐπέκτασθῃ καθ' ὅλον τὸν π. παιδευμένον κόσμον, καὶ θαυμάζοντες τὴν μεγαλοφυΐαν, ἥτις ἐθριάμβευσε κατὰ τοσοῦτων προσκομμάτων, ὀφείλομεν προσέτι νὰ ἐπικινέσωμεν τὴν φρόνησίν του, δι' ἧς προβλέπων τὰς ἐναντιότητας, ἃς ἔπρεπε ν' ἀπαντήσωσιν αἱ θεωρίαι του μεταξὺ τῶν προληπτικῶν ἀνθρώπων, ἀπεφάσισε νὰ μὴ πολεμήσῃ κατὰ τῶν προλήψεων, οὔτε νὰ τὰς ἐρεθίσῃ. Πρὸς τοῦτο διέσπειρε τὰς δοξασίας του διὰ τοῦ βραδῆος ὀχλήματος τῆς αὐτοκτικῆς διαδόσεως, δίδων, νέος Πυθαγόρας, τὰ ἀναγκάσια σαφηνίσεις εἰς τοὺς φίλους του. Τοιοῦτοτρόπως βραχυκρότῳ καὶ κατ' ὀλίγον κατεπολεμοῦντο καὶ κατεβύλλοντο αἱ παρὰ τῶν πολλῶν παραδειγματικαὶ διδασκαλίαι, καὶ ἐνῶ ὁ νεωτεριστὴς ἀπεφευγε τοῦ νὰ δειχθῆ δημοσίως τοιοῦτος, ἡ διδασκαλία του εἰσερχόμην ἀνεπιτηδύμετος. Ἐροῦντο δὲ καὶ οὐχὶ ἀλόγως, ὅτι οἱ σύγχρονοί του, συνειθισμένοι εἰς τὴν Πτολεμαϊκὴν ὑπόθεσιν, διὰ τοσοῦτων αἰώνων στερεωμένον, ἤθελον θεωρήσει ἄτοπον τὴν βεβιάωσιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς· ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ ἡ ματαιὰ αὐτῆς ἐπιρροαία, σπανίως ὑπῆρξε κοινή. « Ὅτι εὐχρισταὶ τὸν ὄχλον, ἔλεγεν ὁ Κοπέρνικος, ἐγὼ δὲν ἐννοῶ ὅ,τι δὲ ἐννοῶ, δὲν τὸ εὐχρισταί· τοῦτου ἕνεκα ὑπάρχει διέκτασις μεταξὺ ἡμῶν ».

Ὁ μέγας ἀστρονόμος κατεπολέμησε τὴν ἀκινήσιν καὶ κεντρότητα τῆς γῆς, καὶ ἰσχυροποιήθη πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ περιφήμου πατρὸς τῆς Ἑκκλησίας Λατταντζίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὁ Ἰσπανὸς μοναχὸς Δίδεγος Στουίνα, ἀπεφάνητο εἰς τὸ ὑπόμνημά του περὶ σφαιρῶν (di Giobbe) δημοσιευθὲν κατὰ τὸ 1584 ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Κοπέρνικου ἦν τὸ μόνον ἀκριβές, χωρὶς νὰ ὑποστῇ οὐδεμίαν καταδίωξιν, εἰς ἑτέτι κατὰ τὸ 1728 θεολόγοι τινες προεστάνοντα καταδίωκον τὴν Κοπέρνικειαν διδασκαλίαν.

Κατὰ τὰ 1534, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καπύης, ὁ Καρδινάλιος Νικόλαος Σχονβέργος (Schonberg) Δομενικανός, ὅστις ἐγίνωσκε τὴν δόξαν τοῦ Κοπερνίκου περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, ὡς καὶ ὁ Κ. Giese, ἐπίσκοπος τῆς Κούλμης, κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα τὸν παρακινήσωσι νὰ δημοσιεύσῃ τὸ σύστημά του. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Καπύης ἔλαβε, μετὰ ἐπανεληθμένας αἰτήσεις, ἀντίγραφον ἀκριβές τῆς συγγραφῆς του. Κατὰ τὸ 1539 Γεώργιος Ἰωακείμ ὁ Ῥηθικός, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Βυττεμβέργῃ, ἐγκατέλιπεν τὴν καθέδραν του, καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ μαθεῖν κινούμενος, ἐπορεύθη εἰς τὴν Φραουενβέργην. Ὁ ἐπιμελής οὗτος μαθητὴς κατέπεισε τὸν διδάσκαλόν του νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημοσίευσιν τοῦ συστήματός του. Κατὰ τὸ 1540, δύο μῆνας μετὰ τὴν ἀρξίν του, διεκοίνωσεν εἰς τὸν Ἰωάννην Σχόνερ ἐκ Νορεμβέργης ποτὲ διδάσκαλόν του ἔκθεσιν τινα δημοσιευμένην ὑπὸ τὸν τίτλον πρώτη διήγησις (narratio prima). Τὸ μικρὸν τοῦτο συγγραμμάτιον ἐγένετο παραδεκτὸν ἄνευ ἀποδοκιμασίας· καὶ ὁ συγγραφεὺς του ἐνεθάρρυνθη νὰ τὸ ἀνατυπώτῃ κατὰ τὸ 1541 εἰς Βασιλείαν μετὰ τὸ ἀληθές του ὄνομα·

Τότε μόνον ἐγένετο γνωστὸν ἐν Νορεμβέργῃ, εἰς τὴν κατώκουν οἱ περιφερνότεροι μαθηματικοὶ τῆς Γερμανίας, ἀκριβές τι περὶ τῶν ἔργων τοῦ μονιχοῦ Φραουενβούργ, τὰ ὅποια οὐδὲν ἤττον ἔτεινον πρὸς ῥιζικὴν ἀναμάρτυσιν τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τούτοις ὁ ἀνακαλύψας τὸ ἀληθές κοσμικὸν σύστημα δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν ἐν περιληπτικοῖς κεφαλαίοις ἔκθεσιν τῆς διδασκαλίας του, ἀλλ' ἐπροσέτιθεε συγχρόνως ν' ἀναπτύξῃ γεωμετρικῶς τὴν εἰδικὴν θεωρίαν παντός πλανήτου, ὅπως ἐκ τοῦ συστήματός του δυναθῶσι νὰ ἐξαγάγωσι νέας θεωρίας περὶ τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων· δι' ὃ ἐξέθηκε σειράν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων ἀπὸ τοῦ 1509 μέχρι τοῦ 1529.

Ἀκταπαύστως ἠΰξανεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἴδῃσι δημοσιευμένον τὸ ῥηθὲν σύγγραμμα τοῦ Κοπερνίκου· ἀλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο εἰσεῖναι ν' ἀποκρίσῃ τὴν ἐκδοσίν του, καὶ τοι διὰ τῶν κολακευτικωτέρων ἐνθαρρύνσεως προτροπῶν, πρὸ πάντων διότι οἱ ἐχθροὶ του ἀναφανδὸν ἐκήρυσσον τοὺς κακοήθεις σκοποὺς των, παρακινή-

σαντες; μαλιστα και κωμικόν τινα να τον χλευάση επί σκηνης, ως κατά τους αρχίους χρόνους ο Αριστοφάνης τον Σωκράτην. Τελευταίον όμως ο Κοπέρνικος πεισθείς εκ των λόγων και παρακλήσεων των φίλων του, και ίσως προσέτι προαισθνοθείς το προσεγγίζον τέλος του βίου του, συγκατετέθη εις την δημοσίευσιν του έργου του, παραδώσας αυτό εις τον Giese, επιτρέψας αὐτῷ να διατάξη την τύπωσιν κατά την ἀρέσκειάν του. Το σύγγραμμα ἐφάνη ἐν Νορεμβέργη κατά το 1543 ἐπιγραφόμενον. Nicolai Copernici, Torinensis, de revolutionibus orbium coelestium libri VI (Νικολάου Κοπερνίκου, Τουρινοῦ, περὶ τῆς περιστροφῆς των Ουρανίων σφαιρῶν βιβλ. 6). και ματετυπώθη ἔπειτα κατά το 1566 εις Βασιλείαν και κατά το 1617 εις Ἀμστερδάμ. Μικρόν μετὰ το τέλος τῆς τυπώσεως, ο Κοπέρνικος, εὐρωττος διαιτηρούμενος, και ποι ἐβδομηκοντούτης, ἠσθένησε ἀπροδοκῆτως ἀποπληξία παρέλυσεν τὴν δεξιάν του πλευράν· ἡ μὴμη του, και αἱ ἄλλαι πνευματικαὶ δυνάμεις του ἐξησθένησαν, και ο θάνατος κατέλαβεν αὐτόν. Ἐπαρουσιάσθη αὐτῷ τὸ πρῶτον τυπωθὲν ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματός του, ἐνῶ ἠτοιμάζετο πρὸς τὸν θάνατον και ἡ ζωὴ και τὸ πνεῦμα του ἐξέλαιπον· εἶδε τὸ βιβλίον, τὸ ἐψηλάφησεν, ἀλλ' ἡ διάνοιά του ἤδη ἐπέτα μακρὰν των γήινων. Ο Κοπέρνικος ἀπέθανεν, οὐχὶ μετ' ὀλίγας ὥρας, ως διαγίγται ο Γκασσέντης (Gassendi) ἀλλὰ μετὰ τινος ἡμέρας. Δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του, ἀλλ' ἐκ των γενομένων ἐρευνῶν φαίνεται ὅτι συνέθη μετὰ τῆς 7 και 21 Μαῖου 1543.

Τὸ σύστημα τοῦ Κοπερνίκου εὐρὴν ἐναντίους τινὰς των σοφῶν, κατά τὴν πρώτην διὰδοσίν του, ἐν οἷς ο Βάκων και ο Τίκων Βράχης (Ticone Brahe) τέλος ἐθριάμβευσε. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡμετέρου ἀστρονόμου ο Γαλιλαῖος ἐδημοσίευσεν τὰς ἀνακαλύψεις του, ἐπισχύων τὰς Κοπερνικεῖους θεωρίας. Κατὰ τὸ 1822 ἐπετράπη ἡ δημοσίευσιν ἐν Ρώμῃ των συγγραμμάτων, ἅτινα ἐκῆρυσσον τὴν ἀκίνησιν τοῦ ἡλίου και τὴν κίνησιν τῆς γῆς, και ἀπερ ἀπαγορεύθησαν κατά τὸ 1757.

Ἐκτὸς τοῦ μνημονευθέντος ἐργου του ο Κοπέρνικος κατέλιπε μετὰφρασίν τινὰ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ εις τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιγραφόμε-

νην Theophylacti scholastici Limocrati epistolae morales, rurales et amatoriae. Μένουσιν προσέτι αὐτοῦ ἐπιστολαί τινες ἐπιστημονικαί.

Ἐξετάζων τις τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἠθικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Κοπερνίκου, παρατηρεῖ ὅτι καθ' ὄλον του τὸν βίον ὑπῆρξεν ἄνευ προλήψεων, εὐσταθῆς, καὶ ἔντιμος.

Ἐτάφη δὲ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Φραουμβούργ, ἔμπροσθεν τοῦ βωμοῦ, ὅπου συνείθιζε νὰ προτεύχῃται. Κατὰ τὸ 1853 ἐτέθη ὁ πρῶτος λίθος μνημείου πρὸς δόξαν του (φροντίδι ἐπιτροπῆς ἐκ 12 συμπολιτῶν του συγκειμένης καὶ προστατευομένης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας) μετὰ τῆς ἀκολουθοῦ ἐπιγραφῆς, γραφείσης ὑπὸ τοῦ Δόκτ. Brohm di Thorn. «Nicolaus Copernicus Thornensis, terrae motor, solis coelique stator, natus a MCC-CCLXXIII obiit a MDXXXIII.

(Lecture di Famiglia)

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ.

(Ὅρα φύλλον 7).

Μετ' εὐχαριστήσεως βλέπει τις εἰς τὸν Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶ ἐν ταῖς σκηναῖς, ὅπου ὁ χορὸς κλαίει τὰ δεινὰ, ἅτινα ἐπιφέρει προεβηκουῖα ἡλικία, ὅπου ὁ Οἰδίπους ἐκαινεῖ τὴν συμπάθειαν τῆς Ἀντιγόνης καὶ καταρᾶται τὸν ἀχάριστον Πολυνείκην, τὴν ὑπεράσπισιν πατρὸς ὕβρισθέντος· φαντάζεται τις τὴν δίκην ἀρχομένην αὐτῆς ἐν θεάτρῳ καὶ τὸν Σοφοκλέα ἐκδικούμενον διὰ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ κοινοῦ, ὡς προηγουμένως διὰ τῶν ψήφων τῶν δικαστῶν.

Ἡ ἱκανοποίησις αὐτῆ ὑπῆρξε λίαν βραδεία, ἂν πιστεύῃ τις

τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ ὑποθέσεώς τινος προσφάτως ἀνακαλυφθείσας καὶ δημοσιευθείσας (1), ὅτι ἡ Οιδίπυς ἐπὶ Κολωνῶ ἐδιδάχθη ἐπὶ Ἄρχοντος Μίκωνος, τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σοφοκλέους, καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ ἔγκονου του, Σοφοκλέους τοῦ νέου, τοῦ δώσαντος ἀφορμὴν εἰς τὸ οἰκειακὸν δράμα, τὸ ἐκτιθέμενον ἕως ἐν τῇ τριγῶδιζ ταύτῃ.

Τὸ νέον τοῦτο κείμενον διήγειρε μεταξὺ τῶν σοφῶν νέας συζητήσεις. Πῶς νὰ συμβιβῆσθαι τις τὴν μετολίθην τῶν τεσσάρων ἐτῶν, ἅπερ θέτει μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σοφοκλέους ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος Καλλίου, καὶ τῆς πεπραγμένης τοῦ δράματος ἐπὶ ἄρχοντος Μίκωνος, μὲ τὰ παρὰ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀναφερόμενα (2) ὅτι πέντε ἔτη μετὰ τὸν Καλλίον, καὶ ἐπὶ Αυσίου, τὸ τέταρτον ἔτος τῆς 95 Ὀλυμπιάδος, Σοφοκλῆς ὁ νέος ἤρξατο νὰ διδῇ Θεατρικὰς παραστάσεις; Πρόκειται ἄρα περὶ τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ Οιδίπιδος ἐπὶ Κολωνῶ; δὲν εἶνε μᾶλλον ἐπανάληψις διευθυνομένη ὑπὸ Σοφοκλέους τοῦ νέου, ὅστις οὕτω μετριοφρόνως προουμιᾶτατο τῶν ἀπαρχῶν του ἐκείνων, περὶ ὧν λαλεῖ ὁ Διοδώρος; Ἐν τοῦτοις τὸν Ὀιδίπυς ἐπὶ Κολωνῶ ἤθελε φανῆ τότε κατὰ πρῶτον, ὁποῖαν συμμετοχὴν ἐν τῇ συνθέσει τοῦ ὑστεροῦ τούτου ἔργου, ἐγκαταλειφθέντος ἕως ἀτελοῦς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως του, ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸν δημοσιεύσαντα αὐτό; Τίνα μέρη εἰσὶ τοῦ γέροντος καὶ τίνα τοῦ νέου; καὶ ἡ διαφορά τοῦ ὕψους δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐρμησίηται δυσκολίας τινος, ἢ; εὐλογώτερον τις ἤθελεν ἐπινοῆσαι ἐν τῷ ἔργῳ ἐνός μόνου ποιητοῦ καὶ μιᾶς μόνης ἐποχῆς; Ἐνὸς πάντα τὰ ζητούμενα, ὧν τὰ πλεῖστα, τὸ ὁμολογῶ, μοὶ φαίνονται λαίοληκρὰ, ἢ ἐπίθετα σχεδὸν λύ-

(1) Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ὑπάρχει εἰς ἀπάντας τὰς στερεωτικὰς ἐκδόσεις προεπισημασμένη τῆς τριγῶδιζ. εἰς ἣν ἀναφέρεται. Ἀρcheti δ' οὕτω. • Τὸν ἐπὶ Κολωνῶ Οιδίπυδα ἐπὶ τετελειωμένῃ τῇ πάμπαν Σοφοκλῆς ὁ ἕταρος ἐδίδαξε, εἴτε ἐν Ἀριστιῶος, ἐπὶ ἄρχοντος Μίκωνος, ὡς τέταρτος ἀπὸ Καλλίου, ἢ ἢ ἕταρος εἰς πλείους τὸν Σοφοκλῆα τετελειώσαντα. Σ. Μ.

(2) ΣΙΥ, 63.

σειας, κατετάραξαν τὴν Γερμανικὴν φιλολογίαν, καὶ εἰς ὧν τὴν συζήτησιν συμμετέσχον οἱ Ἰάκωβοι, οἱ Μπαϊκ, οἱ Θίρσιοι, καὶ οἱ Ἕρμανοι.

Ἡ τραγωδία αὕτη εὔρε τρίτον παιδίον μάχης, ἐπίσης σκοτεινόν, ἐπίσης ἴδιον εἰς τὰς ἀψυμαχίας ἐκείνας, ὅπου διαλάμπουσιν ἀνίκητοι οἱ μαχηταί· καὶ τὸ παιδίον τοῦτο εἶναι ἡ ἀδύνατος ἐρμηνεύσις αἰνιγμῶν τινῶν περὶ τῶν ἐχθροτήτων καὶ ἐρίδων τῶν Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων, αἰνιγμῶν καταδειχθέντων πρὸ πολλοῦ ἄλλοτε, ὧν ὁ σκοπὸς ἐναργής, ἀλλὰ λίαν ἀμφίβολος εἶνε ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν αἰτίας. Ἰποθετόντες ὅτι ἀναφέρονται εἰς παρούσαν τινα περίστασιν, ἐνῶ ἠδύνατο ἐπίσης νὰ ἐρμηνεύωνται καὶ ἐν τῷ παρελθόντι καὶ μέλλοντι, ἐξήγησαν τίνες ἦσαν, κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, αἱ ἐποχὴ, ἐξ ὧν ἠδύνατο κάλλιον νὰ κηγάσωσι, καὶ κατὰ τὰς γενομένας ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ εἶδους τούτου τῶν ἐρευνῶν, μετέλλαξαν πολλάκις τὴν χρονολογίαν τοῦ δράματος, σφοδρώτα μὲν, ἀλλὰ λίαν αὐθαριέτως, ὅσκις τὰς τὴν χρονολογίαν ὀριζούσας μαρτυρίας κατατρόνησαν (*). Δὲν θὰ εἰσέλθω παντελῶς ἐν τῇ ἀτέρμονι αὕτῃ ἐκθέσει τῶν συστημάτων, ἅτινα περιστρέφονται περὶ τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν, καὶ δι' ὧν ἠθέλησαν νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ δικαίρεον τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῶν καὶ τὴν ἐπιστηρότητα ἔργου ἀναφερομένου πρὸς τὴν ἐποχὴν, ἥτις πιθανῶς δὲ ἐλλείπει ἐκ τούτου, εἴτε ὅτε ἐγγραφετο ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους, εἴτε ὅτε ἐκιδάκτετο ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπὸ τοῦ ἐγγόνου του, ἀλλ' ἀφ' ὧν, μετὰ ταῦτα πάντα, ἠδύνατό τις νὰ διέλθῃ. Δὲν ἔσάν ἀράγε ἱκανὰ νὰ καταβελῶσι τοῦ Ἀθηναίου, ἅπαντα ἐκείνα τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγκώμια, τῶν γενναίων των ἀρετῶν, τῆς ἀνδρείας των, τοῦ πλούτου των, τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀγαπητοῦ τοῖς θεοῖς ἐδάφους αὐτῶν; Ὅποια ἠδὲν, ἀισθητικῶς τις τὸν ἐαυτὸν του μεταφερόμενον διὰ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ, ἐν μέσῳ τῶν ἀρχαίων

(*) Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς συζητήσεως ταύτης ὅρα τὴν ἀνακεφαλαιώσιν, ἢν ὁ K. H. Weil ἔδωκεν ἡμῖν ἐν τῇ πραγματείᾳ του. De tragoediarum Graecorum cum rebus publicis conjunctione, 1844 σελ. 13 κλ.

εικόνων τῆς λατρείας των, τῶν θρησκευτικῶν των παραδόσεων, τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἡρωϊκῆς αὐτῶν ἱστορίας, καὶ ταῦτα πάντα οὐχὶ μακρὰν τῶν τόπων ἐκείνων, μαρτύρων ἄλλοτε τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων συμβεβηκότων, τῶν τόπων, ὅπου ἡ ὄψις ἢ ἡ διάνοια μόνη, δι' εὐχεροῦς ἀπάτης, παρήγαγεν ἐκ φανταστικοῦ πλάσματος: μίαν πραγματικώτατα, καθιστώσα αὐτοὺς πρὸς στιγμὴν συγχρόνους!

Ἡ τραγωδία αὕτη, ὡς πᾶς τις βλέπει, διὰ τὸν ὅλως ἀρχαῖον χαρακτῆρα τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς συνθέσεως, διὰ τὸ ὅλως προσωπικὸν καὶ πατριωτικὸν καὶ μάλιστα ἐπιτόπιον διαφέρον ἐπειδὴ ὁ Σοφοκλῆς, ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ, οὐ μόνον τὰς Ἀθήνας ἀλλὰ καὶ τὸν Κολωνόν, τὴν γενεθλίαν του κώμην, ὤφειλεν ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὰς ἀποπειράς τῆς νέας μιμήσεως. Ὅθεν καὶ ὀλίγοι ἐμιμήθησαν αὐτὴν καὶ παρὰ Γάλλοις ὡς ἐπιτυχῶν μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων διακρίνεται ὁ Δοῦκισ, ποιήσας τὸν Οἰδίποδα παρ' Ἀδμήτω' καὶ παρ' Ἰταλοῖς ὁ Νικολίνης, δεινὸς μεταφραστῆς τοῦ Αἰσχύλου, καὶ χαρῆεις κριτῆς τῆς Ἑλληνικῆς τραγωδίας.

Ὁ Σοφοκλῆς εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα του μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ δεινότητος, ἀλλ' ἤτις ἐνταῦθα κρύπτεται ὑπὸ εἶδος τι ὀλιγωρίας. Ἀναφέρει δὲ πάντα, ὅσα πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ γνωρίζῃ ὁ θεατῆς, ἄνευ προπαρασκευασθέντος προλόγου, ἀλλὰ διὰ συμβάντων κατ' ἐπιφάνειαν τυχαίων. Τὸ ὄνομα τῶν ὑποκριτῶν, ὁ τόπος, τῆς σκηνῆς, τὰ προηγούμενα, τὰ ἐπακόλουθα, τὰ πάντα ἐκτίθενται καταλλήλως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συγγραφέως· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τόσον εὐχαρίστη καὶ εἰρηνικῇ ἀρχῇ, ὅπου τὸ δράμα φαίνεται εἰσέτι ὑπνώττον, ἢ πλοκὴ ὑποκρίνεται, καὶ τὸ διαφέρον ἐγείρεται. Καὶ ὅσον ὁ παρὰ τοῦ Σοφοκλέους ἐξυμνούμενος Κολωνὸς ἦτο πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ὤφειλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐνιδρυθῇ ἡ Ἀκαδημία, τοσοῦτον τοιαύτη τις τέχνη προσεγγίζει τὴν σχεδὸν σύγχρονον τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, εἰς οὓς τὰ αὐτὰ τυχαῖα περιστατικά, αἱ ἰδιοτροπίαι ἀπλῆς συνομιλίας, εἰσάγουσι συνήθως τὸ ἀντικείμενον τῆς συζητήσεως, καὶ βοηθοῦσι τὴν λογικὴν πρόοδον τῶν ἰδεῶν.

Ἡ διάθεσις αὕτη παράγεται εἰς τὸ ὄρος, ὅπερ πηγάζει ἐκ τῆς

γλώττης τῆς συνομιλίας, μετὰ τῶν ἀφελῶν τῆς περιστροφῶν, τῶν σχεδόν της, τῶν ὑπογοουμένων, καὶ ἥτις παρὰ τοῦ πάθους λαμβάνει τὸν ἐνέργειαν τῶν ἐκφράσεων, τὴν λάμπιν τῶν εἰκόνων, τὴν συνεχῆ τὸλμην τῶν κινήσεων.

Τελευταῖον προτέρημα τῆς φυσικῆς καὶ ἐπαγωγῆς ταύτης ἐκθέσεως εἶνε ἡ ἐναργὴς πρᾶστασις σειρᾶς εἰκόνων ἀληθῶς ζωγραφικῶν, ἃς διαγράφει ἡμῖν μόνη ἡ ζωηρότης τῶν λέξεων, καὶ ἥτις ὤφειλεν ἐν τῇ παραστάσει νὰ ἐμψυχόνη τὰς λίαν εὐχαρίστως ἴσως ἐπιμηκυνομένης ἀποκαλύψεις.

Τυφλὸς γέρον φάνεται ἐπερειδόμενος ἐπὶ νεάνιδος. Συγκινούμεθα εἰς τὴν θέαν ταύτην πρὶν ἐκ τῶν λόγων των γνωρίσωμεν τὰ πρόσωπα, ἅτινα καλοῦνται Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη. Ὅταν μάλιστα ἀνομᾶζονται, λησμονοῦμεν ἐπὶ τινα χρόνον ὅτι τὰ ὀνόματά των μᾶς ὑπενθυμίζουσι, καὶ ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ διαφέρον τῆς τραγωδίας, ἵνα ἴδωμεν εἰσέτι εἰς αὐτὰ, κατὰ τὴν σκοπὸν τοῦ ποιητοῦ, γενικὴν ἐκφρασιν τῶν ἀθλιοτήτων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθήσεων. Οἱ στίχοι δὲ ὧν προλογίζει ὁ Οἰδίπους ἦσαν περίφημοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Γλυκεῖα μελαγρολίκα ἐνεγράφαζεν αὐτοῦ; εἰς ἐκλεκτὰς τινὰς μνήμας. Ὁ Ἀρίστιππος ἐπανελάμβανεν αὐτοῦ; ἐπὶ τῶν παραλίων τῶν Συρακουσῶν, ὅπου νὸ καύχηρον τὸν ἐρρίψε, καὶ ἐπανευρίσκομεν αὐτοὺς ὡς ἄχῳ εἰς τὸ θελατικὸν περὶ αὐτῶν ἐγκώμιον τοῦ Κικέρωνος. (*)

Τέκνον τυφλοῦ γέροντος Ἀντιγόνη, τίνας
 Χώρους ἀφίγησθ', ἢ τίνων ἀνδρῶν πόλιν;
 Τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπου καθ' ἡμέραν
 Τὴν νῦν, σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασι,
 Σμικρὸν μὲν ἐξαιτοῦντα, τοῦ σμικροῦ δ' ἔτι
 Μείον φέροντα, καὶ τόδ' ἐξεκοῦν ἐμοί;
 Στέργειν γὰρ αἱ πάθει με χῶ χροῖος ζωνῶν
 Μικρὸς διδάσκει, καὶ τὸ γενναῖον τρίτον.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ διηκώσωμεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τῆς μόλις ἀρξασμένης ἀνάστασις τῆς παθητικῆς ταύτης σκηνῆς.

(*) De Fin. 1.

Αὕτη κατεῖχε τὴν μνήμην, τὴν φαντασίαν συγχρόνου μας ποιη-
τοῦ, τοῦ Καζιμίρου Δελαβίγνου, (*) ὅτε τοιοῦτοτρόπως εἰσῆγεν,
εἰς ἱερὸν τι δάσος; ὅπου τὸν ὑποδέχεται νεῆνις βραχμᾶν, τὸν γη-
ραιὸν πατέρα τοῦ Πηρίου του, ζητοῦντα τὸν υἱὸν, ὃν ἐγκατέλιπεν.

Ζαρῆς.

Ἰέρειαι τῶν δασῶν, ἀγροῦ τὰ ἔθιμα ὑμῶν ὄνταμαι ἄρα
γὰ καθήσω πλησίον τῶν τειχῶν σας, ὑπὸ τὴν σκιάδα ταύτην ;
Ἡ ἀδυναμία μου ἔχει ἀνάγκην μικρᾶς ἀναπαύσεως.

Νεαλί.

Δύνασαι, ὦ γέρον.

Ζαρῆς.

Ἔρχομαι τοσοῦτον μακρόθεν.

Νεαλί.

Τὰ πάντα εἰς ὑμᾶς προδίδουσιν εὐσεβῆ ἔρημίτην.

Ζαρῆς.

Ἐγώ !

Νεαλί.

Τί λοιπὸν εἶσθε ;

Ζαρῆς.

Ξέρος; ἐπὶ τῆς γῆς. Δὲν εἶμαι ἄξιος τῶν προθύμων τούτων
βοηθειῶν σας.

Νεαλί.

Εἶσαι δυστυχῆς ;

Ζαρῆς.

Ναί.

Νεαλί.

Τοῦτο ἀρκεῖ· πρέπει γὰρ σὲ βοηθήσω. Διὰ τί, κυρτωμένος ἐπὶ
τοῦ γήρατος ἐκτελεῖς ἄνευ ὁδηγοῦ τοσοῦτον ἐπίπονον ὄδιον ;

(*) Ἐξόχος καὶ φιλέλληνας ποιητὴς τῆς Γαλλίας, γράψας ἐλεγείας,
τραγωδίαις, καὶ κωμωδίαις.

Ζαρῆς.

Δὲν ἔχω οὐδὲ ἓνα φίλον.

Νεαία.

Τὸ σεβαστὸν καθῆκον τῆς φιλοξενίας, οὐδεὶς διὰ σὲ ἐξεπλήρωσε; Τίς σὲ τρέφει;

Ζαρῆς.

Τὰ δῶρα τοῦ παρ' ἐμοῦ ἰκετευομένου διαβάτου πτωχός, ἐξαιτῶν σμικρὸν, τοῦ σμικροῦ δ' εἶμι μείω φέρον, καὶ τὸδ' ἐξαρκοῦν ἐμοί. (*)

Ἡ Ἀντιγόνη καθίζει τὸν πατέρα της, καταπεπονημένον ἐκ μακρᾶς πορείας, ἐπὶ τινος λίθου, εἰς τὴν εἴσοδον δάσους, ὅπερ νομίζει τόπον ἱερόν. Βρῦει δ' οὗτος, ὡς αὕτη λέγει,

Δάφνης, ἑλαίας, ἀμπέλου· πυκρόπτεροι δ'

Εἶσω κατ' αὐτὸν εὐστομοῦσ' ἀηδόνες.

Τερπιότατον διὰ τοὺς δυστυχεῖς καταφύγιον, οἵτινες ζητοῦσιν ἀνάπαυσιν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐπίσης τερπιότατη διαμονὴ διὰ τὰς κατοικούσας αὐτὸ θεότητας, ὡς μετ' ὀλίγον θέλομεν μάθει. Ὁ Σοφοκλῆς ἠγάπα τὰς ἀντιθέσεις ταύτας, καὶ εἰς τῶν κριτικωτέρων του ἐρμηνευτῶν, ἐκ τοῦ δάσους τῶν Εὐμενίδων ἐχαρακτήρισε τὴν ποίησίν του, συγχρόνως λυπηρὰν καὶ χριέσταν.

Ὁ Χενιέρος, προκατειλημμένος ὑπὸ ἀτόπου ἀξιοπρεπείας, δίδει εἰς τὸν τυφλὸν καὶ τὴν ὀδηγοῦσαν αὐτὸν, πρὶν εἶτι ἀπαρτίσῃ τὴν πορείαν των, εἰς θέσιν τινά, ἣν ὁ Σοφοκλῆς ἠθέλησε νὰ διατηρήσῃ τοσοῦτον κοινὴν, τὸν πομπώδη τοῦτον διάλογον.

» Ὅποια πόλις, κόρη, ἐπληξέ τά ὄμματά σου;

— Αἰ Ἀθῆναι, ἀν πιστεύσω τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν πύργων τῆς!»

(*) Ὁ Πηρίας· πρᾶξ. Γ'. σκην. 2. Τοῦς τελευταίους στίχους μετέφρασα διὰ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Σοφοκλέους, ὡς κατὰ λέξιν συμφώνους μετ' ἐκείνων. Ἰδοὺ δὲ ἐν πρωτοτύπῳ αὐτοῖ·

Pauvre, demandant peu, recevant moins encore,
Satisfait cependant.

Τὰ πρόσωπα τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς λέγουσιν ἀπλούστερον τὰ ἀπλᾶ πράγματα.

Οἶδ. Ἐχεις διδάξαι δὴ μ', ὅποι καθίσταμεν ;

Ἄντ. Τὰς γοῦν Ἀθήνας οἶδα, τὸν δὲ χῶρον οὐ.

Οἶδ. Πᾶς γὰρ τις κῦδα τοῦτό γ' ἡμῖν ἐμπόρων.

Διαβάτης τις, ὃν ὁ Σοφοκλῆς λίαν ἐπιτηδεύει· καὶ ἐλλόγως ἀποστέλλει αὐτοῖς, τοὺς ἐκβάλλει ἐκ τῆς στενοχωρίας· καὶ τὰ πράγματα χωροῦσιν ἐν τάξει. Τοῦτο ἐράνει λίαν κοινὸν εἰς τὸν Χενιέρον, ὅστις παρέλειψε τὸν διαβάτην.

Οὗτος δὲ, εἰς τὰς πρώτας λέξεις, τὰς ὁποίας πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνει ὁ Οἰδίπους, τὸν δικόπτει, ἵνα τὸν εἰδοποιήσῃ, ὅτι κάθηται, ἐξ ἀπροσεξίαις, εἰς χῶρον, οὐ τιος ἢ πρόσθεσις ἀπογορεύεται, εἰς περίβολον καθιερωμένον εἰς τὰς κόρας τῆς Γῆς καὶ τοῦ Σκότου, ἃς ἐνταῦθα καλοῦσιν Εὐμενίδας. Ἄλλ' ὁ Οἰδίπους οὐδὲν ἐκπλαγείς εἰς τὸ ὄμμα τοῦτο, ἀποφαίνεται ἐκυτὸν ἐκείτην των, καὶ ἀποποιεῖται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄσυλον ὅπου ἡ τύχη, ἢ μάλλον ὡς προσφόρῳ λέγει, ὠδήγησεν αὐτὸν ἢ εἰμαρμένη. Ὁ διαβάτης δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ ἐξέλθῃ. Ὑπάγει νὰ συμβουλευθῇ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τοῖς συμπολίταις του, ἀφοῦ πρώτον εἰς διάφορα πράγματα εὐχαιριστεῖ τὴν περιέργειαν τοῦ Οἰδίποδος καὶ τὴν ἡμετέραν. Λέγει λοιπὸν ὅτι τὸ ἱερόν τοῦτο εἰς τὰς Εὐμενίδας δάσος κεῖται παρὰ τὸν Κολωνόν, ὃν περ πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος καλοῦσιν ἱππᾶτην.

Ὁ Κολωνός ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπακούει εἰς τὸν βασιλείᾳ αὐτῶν, τὸν υἱὸν τοῦ Αἰγέως, Θησέω.

Χῶρος μὲν ἱερὸς πᾶς ὅδ' ἔστ' ἔχει δὲ νιν
Σεμνὸς Ποσειδῶν· ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
Τιτᾶν Προμηθεὺς· ὃν δ' ἐπισταίβεις τόπον,
Χθονὸς καλεῖται τῆς δε χαλκόπου· ὁδὸς,
Ἐρεσμι' Ἀθηνῶν· οἱ δὲ πλησίον γίαι
Τὸν δ' ἱππῶτην Κολωνόν εὐχαιρᾶται σείειν
Ἄρχηρόν εἶναι, καὶ φέρουσι τοῦνομα
Τὸ τοῦδε κοινὸν πάντες ὠνομασμένοι.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Η ΛΙΜΝΗ.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΒΑΕΤΩΝ ΤΟΥ ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ.

Οὕτως ἀεὶ ὠθούμενοι εἰς νέας παραλίας,
Καὶ εἰς νυχτῶν φερόμενοι αἰθέρα σκότεινόν,
Δὲρ θ' ἀγκυροβολήσωμεν—ἔστω στιγμὰς βραχείας—
Εἰς τῶν ἐτῶν τὸν ἄπειρον ποτὲ ὠκεαρόν ;

—000—

ὦ Λίμνη ! μόλις ἤρυσε τὸν δρόμον του ὁ χρόνος,
Καὶ παρ' αὐτὰ τὰ ρῶτά σου, τὰ τόσον προσφιλή μου ;
Ἴδὲ ! ἤλθον καὶ κάθημαι ἐπὶ τοῦ ἄλθου μόρος,
Ὅπου τὴν εἶδες ἄλλοτε νὰ κάθηται μαζί μου !

—000—

Οὕτω τοὺς βράχους ἔδαιρον τὰ κύματά σου λάβρα,
Κατὰ τῶν ἀποτόμων τῶν θραυόμενα πλευρῶν,
Καὶ τὸν ἀφρόν τῶν τὸν λευκὸν προσπρέουσα ἢ αὔρα
Οὕτω πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἔριπτε τῶν ἀβρῶν.

—000—

Ἐπλέομεν ἐν σιωπῇ ὁμοῦ, ἦτον ἐσπέρα !—
Τὸ ἐνθυμεῖσαι ;—σιωπὴ μαγευτικὴ, βαθεῖα,
Τὸ κῆμά σου ἐκάλυπτε καὶ τὸν γ.λαυκὸν αἰθέρα,
Καὶ κόπης που τὴν ἔκοπτε γ.λυχεῖα ἀρμονία.

—000—

Π.λὴν αἰθρῆς θεῖοι, ἀγνωστοὶ ἐπὶ τῆς γῆς μας τόροι
Τῆς ὄχθης σου ἐξήγειρον ἐκθάμβητους τὰς ἠχοὺς,
Κ' ἐνῶ τοιαῦτα τὸ χρυσοῦν αὐτῆς στόμα ἐφώρει
Εἰς τοὺς βαθεῖς του ἔτρεψε τὸ κῆμά σου μυχοῦς.

—000—

- » Χρόροι, μὴ σπεύδετε, καὶ σεῖς στιγμαὶ τῶν εὐδαιμόνων
» Ὡρῶν μας, ὦ! σταθῆτε!
» Τῶν ἡδειῶν μας ἡμερῶν ἢ ἀπογευθῶμεν μόρον
» Ἐπὶ μικρὸν ἀφῆτε! ...

—000—

- » Τὴν ταχυτάτην πτῆσίν σας σμῆνος δυστήνων ὄρων
» Θεριῶς ἐπιχαλεῖται.
» Φύγετε, καὶ μὲ σᾶς τὸ πῦρ ἄς φύγη τῶν στηθῶν των, . .
» Τοὺς ἄλλους. . . ἀημορεῖτε!

—000—

- » Πλήρ! φεῦ ὀλίγας κὰρ στιγμάς ἐτι αὐτῶ ματαίως
» Ὁ χρόνος τὰς ἀρεῖται!
» Σβύρουσι τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ἰδέ! κ' ἐγὼ αβραδέως,
» Τοῖς ἔλεγον, χωρεῖτε.»

—000—

- » Λοιπὸν ἐρῶμεν, σπεύσωμεν τὸν χρόνον τὰ χαρῶμεν,
» Ὁ χρόνος δὲν κρατεῖται!
» Ἄρομος πλέει, ἄρομοι κ' ἡμεῖς μαζὸν περῶμεν
» Ἀθρόοι παροδῖται!

—000—

Χρόροι ζηλότυποι, ὦ! πῶς στιγμαὶ εὐδαιμορίας,
Καθ' ἃς γενόμεθ' ἄφθορα τοῦ ἔρωτος τὰ δῶρα,
ὦ! πῶς τὰ φεύγουν δύνανται μακρὰν μας μεθ' ὁμοίας
Ταχύτητος, ὡς κ' ἡ πικρὰ τῆς δυστυχίας ὥρα;

—000—

ὦ! εἴν' ἀδύνατον λοιπὸν ἐν ἔχρος των τὰ μέλη;
Διὰ παντὸς ἐσβέσθησαν, παρῆλθον δι' ἡμῶς;
Ὁ χρόνος, ὅστις ἔδωκεν αὐτὰς, ὅστις τὰς ἐβύρει,
Δὲν τὰ μᾶς δώσει τὰς αὐτὰς καὶ ἄλλοτε στιγμάς;

—000—

Μιωνίδης, παρῆλθον, μηδὲν, μυχοὶ σκοτίας,
Τὶ τὰς ἡμέρας κάμνετε, ὅσας μᾶς ἀφαιρεῖτε;
Δὲν τὰ μᾶς ἀποδώσετε τὰς τέρφεις μας τὰς θείας,
Ὅσας ἀπὸ τῆς κύλιχος τοῦ βίου μας ἀντ.λεῖτε;

—000—

Ω! Λίμνη! βράχοι, σπήλαια! ὦ δάση σιγαλέα,
Σεῖς, ὧν ὁ χρόνος φεῖδεται, ἄτιν' ἀναρεοῖ! ...
Τήρησον τῆς ρυκτὸς αὐτῆς, ὦ φύσις μου ὠραία
Κὰρ τὴν ἐρθύμησιν, ἀφοῦ ὁ χρόνος σ' εὐροεῖ.

—οοο—

Ω! ἔστω εἰς τὸ κῦμά σου, φαιδρὸν ἢ ὠργισμένον,
Ω Λίμνη, κ' εἰς τὸ θέαμα τῶν χαρωπῶν βουνῶν σου;
Εἰς τὰς τὰς ἐλάτας σου, κ' ἐπὶ τῶν κρεμαμμένων
Σκοπέλλων εἰς τὸ κάτοπτρον τῶν κuarῶν νερῶν σου.

—οοο—

Ω! ἔστω εἰς τὸν ζέφυρον, ὅστις στεράζει πρέων,
Εἰς τὴν ἠχὴ τῆς ὄχθης σου, ὅταν φαιδρὰ λαλήῃ,
Εἰς τὸν ἀργυρομέτωπον ἀστέρα, ὅστις χέων
Τὸ φέγγος του, τὰ ρῶτά σου τὰ ἀργυρὰ φιλεῖ.

—οοο—

Εἶθε ὁ στέρων ἄρεμος, ἢ αὔρα, ἥτις κλαίει,
Τὰ θεῖά της ἀρώματα, καὶ τέλος ὄλ' ἢ φύσις,
Ἦν ἔχθαμβος ὁ ἄνθρωπος ἀκούει, βλέπει, πρέει,
Εἶδ' εἶπωσι: Ἠγάπησιν, ὦ Λίμνη μου, ἐπίσης.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤ. ΒΛΑΧΟΣ;

ΘΕΑΤΡΙΚΑ.

Ἐν τῇ τελευταίῳ παρασταθείσῃ κωμῳδίᾳ ὁ Ἀκούσιος Ἰα-
τρὸς, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Δημ. Λά-
κωρος διεκχίθη ὁ Κύριος Κορτέσιος, διὰ τὴν φυσικὴν ἐν ταῖς
ἐκφράσεσι χάριν του, διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κωμικὴν
ἔφος του, καὶ τὰς κωμικὰς του περιήσεις. Αἱ αἰγρίδια μετα-
βολαὶ τῆς φωνῆς του εἰσὶν ἀμήμητοι.

Μετ' αὐτὸν διαχρίνεται καὶ ἤδη ἡ εὐγενὴς Κυρία Ἀργυρῶ,
μετ' ἀπεριγράπτου ἐπιτηδεσιότητος τὴν παρὰ μὰρ ἀρ' ὑποκρίσει

μέρη. Ἡ φυσικότης τῆς ὑποκρίσεως τῆς, δυσαρασχετούσης κατὰ τοῦ ζηλοτύπου συζύγου τῆς, ἡ ἀφέλεια τῆς ἐκφράσεως ἐπιπροσθέτουρ νέαν δάφνην εἰς τὴν δραματικὴν αὐτῆς ἰκαρότητα. Ὁλίγα εὐρίσκει τις εἰς αὐτὴν τὰ ψεκτέα, οὐδὲν τὸ φορτικόν, οὐδὲν τὸ ἀροϊκείον.

Μετ' αὐτὴν ἐπίσης διακρίνεται ὁ τὸν Χίον ὑποκρινόμενος. Φαίνεται ὡσεὶ κατεσκευασμένος δι' αὐτὸ καὶ μόνον τὸ πρόσωπον. Πόσον ἀδικεῖται ἐπιφορτιζόμενος πολλὰς καὶ πρόσωπον ἐν Τραγωδίαις. Ἠκούσαμεν μετ' ἐκπλήξεως ὅτι παρὰ τοῦ διδάκτορος τῆς δραματικῆς ἀρετέθῃ εἰς αὐτὸν ὁ ἐν τῷ Ἀριστοδήμῳ Ἀβσαρδρος. Διὰ τὴν διαρέμονται τὰ πρόσωπα, ἀναλόγως τῆς ἐλάχιστου ἰκαρότητος; Διὰ τὴν θέλουσιν καὶ τοὺς ἠθοποιοὺς τὰ ἐξεντελλῶσι καὶ τὰ δῆματα τὰ καταστρέφουσιν;

Καὶ αἱ δύο ἔτεροι κυρίαι ἦτοι ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ καὶ ἡ Ἀθηναῖα Σιφώμου παρέστησαν καλῶς τὸ ἀνατεθειμένον αὐταῖς μέρος. Ἐργεῖται κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην ἀναλόγως ἕκαστον πρόσωπον ἐπιτυγχάνει, καὶ τοῦτο βεβαίως προσέχεται ἐκ τῆς ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ καταλλήλου διανομῆς τῶν προσώπων. Πιστεύομεν ὅτι ἀν καταβληθῆ παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἡ δέουσα προσοχή, τὸ ἐθρικόν θέατρον θέλει προοδεύσει, καὶ οἱ καρπεῖοι τοῦ θέλουσιν εἶσθαι πολλοὶ καὶ καλοὶ. Τελευταίον δὲν δυνάμεθα τὰ μὴ ἐπαρῆσωμεν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταφράσεως τοῦ πᾶν Κέρριον Λάκωνα, ὅστις ἔδωκεν εἰς τὴν σκηνὴν μας κωμῳδίας μετὰ γλώσσης καὶ ἔφους καταλλήλου, καὶ ἐτοίμαζεν προσέτι καὶ ἑτέραις τοιαύταις μεταφράσεσι. Ἐπὶ μὲν παρατήρησιν ποιῶμεν αὐτῶ, παρὰ πολλῶν προσέτι γυρομέρη, καὶ καθ' ἡμᾶς ἀρχοῦντως ὀρθῆν. Μεταφράζοντες ἐκ συγγραφέων ἐθνῶν διάφορα ἐχόντων τὰ ἠθῆ καὶ ἔθνη, καὶ διάφορον τὸν πολιτισμὸν, πρέπει τὰ προσέχοντες πολλὴν ἴα μὴ μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τρυφῆς ἐκείνων εἰσφέρωμεν εἰς τὴν ἀριστοσύνην καὶ οὐχὲ εἰσέτι καλῶς κατηγορημένην κοινωρίαν μας ὅτι ἀρήθηκον ἐν αἰσῶσι ἐβρίσκομεν. Διότι ὡς γνωστόν τὸ πλῆθος πρὸ πάντων ἀποβλέπει εἰς πᾶν τὸ τειρόν πρὸς διαφθορὰν καὶ τοῦτο ἀσμένως ἐνεργαλιέεται, προτιμῶν αὐτὸ τῶν δευτερευόντων μαθημάτων. Διὰ ταῦτα, νομιζόμεν, ἔπρεπε τ' ἀποκοπῆσαι ἐκφράσεις τι εἰς τοῦ Ἰσονίου Ἰατροῦ πρὸς τὴν παρὰ μᾶλλον, ὡς ἐπίσης καὶ τις τῆς παραμύθου προσέτι καὶ τινες ἀρχαῖοι ἠθῆ καὶ γυρονομίαι.

Ἀποσπάσματα Ἡμερολογίου (συνέχεια καὶ τέλος).

Συγγνώμη δι' ἐμέ δὲν ὑπάρχει!... αἰώνιον ἀνάθεμα!...

Βάλσαμον ἐπέχεετο ἤδη μυστηριώδες εἰς τὰ αἰ μούσταγῆ τῆς καρδίας μου ἔλιξη ὁ οὐρανὸς ἐμειδίξεν ἐνώπιόν μου ἐν μέσῳ ἀορίστου ἐλπίδος. Τῆς Πολυμνίας ἡ θεία εἰκὼν περιεπόλει παρήγορος τὴν διάνοιάν μου ἀντὶ νὰ συνταράσῃ αὐτήν.

Ἄλλ' οὐαί! Μοῖρα ὀλεθρία ἀδυσωπήτως με κατεδίωκεν Ἡ φαντασιώδης αὐτὴ εὐδαίμονία ἐπέπρωτο νὰ γείνη πρόδομος ἀκαταμετρήτων δυστυχημάτων.

Ἡ ἐφεξῆς ἐπιστολή, ἣν εἶθε μὴ ποτε ἐλάμβανον, ἀνεπέτασε νέαν φάσιν ὀλεθρίαν τοῦ βίου μου. Μοὶ ἔγραφεν ἐκ Γερμανίας ὁ Δαμοκλῆς.

α Ἀφροσύνη! ποῦ σὲ παρέσυρε τὸ πνεῦμα τῆς ἐκδικήσεως! ἐπληροῦτο ἀθώων στεναγμῶν ὑπὲρ σοῦ τὸ ἀγνὸν στῆθος τῆς Πολυμνίας, καὶ σὺ δι' ἐκδικητικῆς μαχαίρας θνατηφόρως ἐπλήγωσας αὐτήν. »

α Δυστυχία! ποῖα διδόμενα εἶχες νὰ πιστεῦσῃς τὴν καρδίαν μου τοσοῦτον ὑπόδουλον ἀγενῶν αἰσθημάτων, ὥστε νὰ στέρξῃ ποτὲ καρδίαν εἰς ἣν ἄλλου αἰσθήματα ἐβασίλευον! »

• Πόσον ἠπατάσο! Εἶθε τὰ φρικώδη ἀποτελέσματα μὴ εἶεν ἀνεπανόρθωτα. Σὰ; λυπεῖμαι πλὴν φεῦ! τί δύναμαι νὰ πράξω; »

α Εἶχεν ἤδη καταβληθῆ ἐκ τῆς λύπης τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς της καὶ τοῦ φρικώδους ὄρκου της, ὅτε ἔλαβε τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ἐπιστολήν σου. »

α Τὴν ἔλαβε τρέμουσα τὴν ἀπεσφράγισε καὶ εἰς ἐκάστην λέξιν ἀλλοῖος χρωματισμὸς ἔβαφε τὴν χροιάν τοῦ προσώπου της. Αἴφνης οἱ ὀφθαλμοὶ της ἴστανται ἀπλανεῖς ἔξεγείρεται μετὰ φρίκης ἀπὸ τῆς ἔδρας της, καὶ διὰ σπασμώδους κινήσεως τῶν χειρῶν της παραλύει τὴν ἐβένινον κόμπη της ἥτις ἀτάκτως κυματίζουσα πίπτει. Μὲ ἄγγιον καὶ παράφορον βλέμμα ὀρμᾷ πρὸς ἐμέ λέγουσα α δυστυχῆ δὲν εἶν' ἐκεῖνου,

εἰν' ἰδικόν του τὸ ῥόδον τοῦτο· » κρατοῦσα τὸ ῥόδον σου⁴
ἔπειτα τρέχει ἀπὸ θαλάμου εἰς θάλαμον, γονυπετεῖ ἐνώπιον
τοῦ κενοῦ κραββάτου τοῦ πατρὸς τῆς, α Πάτερ! Πάτερ! μὴ
ζητῆς, μὴ θραύτῃς τὸ ῥόδον τοῦτο, φωνάζει, εἶναι ἱερ . . . .
. . . . » Ἐπειτα διακόπτεται ἡ φωνή τῆς, κωκυτὸς δακρῶων
ῥέει ἀπὸ τὰ βλέφαρά τῆς, τὸ ὄνομά του ὑποτραυλίζουσα.

« Ἐδραμον πρὸς αὐτήν. »

α — Ὁ πατήρ του δὲν ὑπάρχει πλέον, ὦ Πολυμνία ! »

α — Σὺ, Σὺ τὸν ἐρόνευσας, ἄθλιε, μοὶ ἀπαντᾷ παραφόρως⁵
καὶ ἐγκλείει μετὰ φόβου τὸν ῥόδον σου εἰς τοὺς κόλπους τῆς
ἔπειτα φεύγει δρομαία, καὶ οἱ θάλαμοι ἐπληρώθησαν γόων καὶ
κλαθμῶν, καὶ φωνῶν παραφόρων καὶ ἰκετερίων . . . . »

α Φεῦ ! ἡ δυστυχὴς ! ἔκτοτε καθ' ἐκάστην περίσταμαι εἰς τὸ
αὐτὸ σπαραξικάριον θέαμα ! ἀπώλεσε τὰς φρένας. »

α Οἱ ἰατροὶ μόνην θεραπείαν εὗρηκαν τὴν αἰφνηθίαν ἐμφρά-
κισίν σου. Δύναται νὰ ἦναι πολὺ ἐπικίνδυνος, ἀλλ' εἶναι τὸ
μόνον μέσον ὅπερ τοῖς χορηγεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἐπιστήμη.⁶
Πλὴν σπεῦσον νὰ ἔλθῃς. »

« Τὰ συμβάντα εἶναι τοσοῦτον σοβαρὰ, ὥστε διστάζω ἐάν
μοὶ ἦναι συγκεχωρημένον νὰ εἶπω· »

α Ἡ Πολυμνία ἀνήκει εἰς σέ· ἐμέ οὐδεὶς ὄρκος δεσμεύει·
καὶ ἡ Πολυμνία δὲν ὠρτίσθη κατὰ σοῦ ἐνώπιον τοῦ ψυχρῶρα-
γοῦντος πατρὸς τῆς.

Πλὴν σπεῦσον ! Εἶναι μέγα· ὁ κίνδυνος τῆς ἐλαχίστης
βραδύτητος.

ΔΑΜΟΚΛΗΣ.

Ὅτε ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ὁ τέως πραινεὶς
ἔρωσ μου ἀνήρθη εἰς παμμεγέθη πυρκαϊάν, ἐντὸς τῆς ὁποίας
ἐρανταζόμην καταβιβρωσκομένην τὴν δυστυχῆ Πολυμνίαν.

ἔτεθ' ἀμέσως εἰς ὁδοπύριον. Πᾶσα στιγμή ὡς ὄλος αἰὼν μοι ἐφαίνετο διερχομένη, πᾶν βῆμα ὡς ἄπειρος ἀπόστασις.

Μέγα ἦτο τὸ ἐγκλημά μου! Ἐλπίς καὶ μετάνοια ἀκαθέκτως ἐπέσπευδε τὸν δρόμον μου. Νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀεινάως ταχύων τὴν πορείαν μου, διηρχόμην τὰς πόλεις χωρὶς νὰ ἐρωτῶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν· ἀλλ' εἶθε δύναμις ἀνωτέρα μὲ ἀνεχαίτιζε τῆς ὁδοῦ μου· ἤθελον εἶσθαι ὀλιγώτερον ἔνοχος.

Ἡ νύξ εἶχεν ἐφαπλώσει τὰ ζοφερὰ σκοτίτης, ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν πόλιν ἔνθα διέμενον ἡ Πολυμνία· ταχὺ ὡς ὁ ἄνεμος, ἔτρεξα εἰς τὸν οἶκόν της, βιαίως ἀνέβην τὴν κλίμακα καὶ εὐρέθην εἰς τὸν προθάλαμον. Ὀλέθριος δαίμων μὲ ὤθει!

Πνευστιῶν ἠνέφξα τῆς αἰθούσης τὴν θύραν. Ἡ Πολυμνία ἐκάθητο ἐπὶ ἀνακλίντρου μόλις φαινομένη ὅτι ἀνέλιχεν ἀπὸ νόσον φρικώδη. Ἦτο ὠχρὰ ὡς τὰ μαρανθίντα φύλλα τοῦ φθινοπώρου, τὰ μῆλα ἐξεῖχον τῶν παρειῶν της καὶ τὰ μεγάλα της ὄμματα μὲ τὰς παμμέλαινας κόρας καὶ τὸ ἀζούριον λεύκωμα εἶχον εἰσδύσει βαθέως, γλυκείας μόνον καὶ ἀσθενεῖς λάμπεις ἐκχέοντα εἰς τῶν λύχνων τὰ τρέμοντα φῶτα.

Μόλις ἤκουσε τὴν τρίζουσαν θύραν καὶ ἀνέστη ὀρμητικῶς «Ὁ Ἀντιφῶν!» κραυγάζουσα· πλὴν δὲν εἶχε χωρήσει ἓν βῆμα, ὠχρίασεν ὡς σουδάριον καὶ κατέπεσεν ἀναισθητοῦσα· ἔντρομος ἔδραμον, πρὸς αὐτήν. «Πολυμνία, Πολυμνία, φωνάζων, ναὶ ὁ Ἀντιφῶν σου εἶμαι ἐγώ»· πλὴν ἔμενον ἄφωνος, καὶ ψυχρά.

Ὁ Δαμοκλῆς εἶχε τότε προσέλθει.

— Ἄφρων! τί ἔπραξες! τετέλεσται· ἐλπίς δὲν ὑπάρχει πλέον. Τὴν ἐθανάτωσας. Ἦτο εἰς ἀνάρρωσιν καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ ἀθίξῃ εἰς τὰς ἐλαχίστας προσβολάς.

— Τὴν ἐθανάτωσα! . . . . ἐγὼ πρὶν αὐτῆς . . . . εἶπον ἐκτὸς ἐμαυτοῦ· καὶ ἔλαβον ἐκ τοῦ κόλπου μου πυροβόλον καὶ τὸ στόμιον ἔτεινα ἐπὶ τοῦ μετώπου μου. Ἄνεσήκωσα τὴν χάλυβα· ἡ ἐκπυροκροτοῦσις ἐβρόντησεν, ἀλλ' ὁ Δαμοκλῆς φθίλας εἶχεν ἀποστρέψει τὴν χειρὰ μου ἀφαιρέτης τὸ ὄπλον.

— Πρὸς τί ταῦτα· μὴ ἄραγε θέλῃς ἐπανορθώσαι τὸ σφάλμα ! Διὰ τί δὲν προσιδοποιεῖς ἵνα τὴν προκαταλάβωμεν ;

— Ἄφες, ἄφες με, ἐκφρων ἀνέκραξα· ζωὴ ἐγκληματίου εἶναι τῆς γῆς τὸ ὄνειδος.

— Παῦσον τώρα ματαιὰς παραφορὰς· καιρὸς δὲν ὑπάρχει. Ἄς ἴδωμεν, ἄς ἐπιχειρήσωμεν ὅ,τι ἀνθρώπινον πρὸς θεραπείαν τῆς ἀσθενοῦς.

Τὸ περικαλίπτον με ἔρεθος τοῦ θαλάτου ἀμυδρὰ μόλις σποτηρία· ἐλπίς διεφώτισε ὡς τοῦ ἐπιθανάτου καταδικου τὴν σκοτεινὴν εἰρηκτὴν μίαν τοῦ ἡλίου ἀκτινῶν δεσμῆς.

Σπεύσαντες εθέσαμεν τὰ πάντα εἰς κίνησιν· οἱ ἰατροὶ προσεκλήθησαν· καὶ ἡ Πολυμνία συνήλθεν εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ ἔμπλεων πυρετώδους ἀγωνίας καὶ ἀλλοτριᾶν τῶν αἰσθησέων.

Οὐδὲ σιγίλιν ἀπεχώρησα πλέον τοῦ θαλάμου τῆς Πολυμνίας. Πότε ἀπαρηγόρητος ἔκλαιον, πότε παράφορος μανία κατακυρίευσεν τὴν ψυχὴν μου. Μόλις μὲ κατὰ δάμβανε βραχὺς ὕπνος ἐπὶ τινος ἔδρας καὶ συνεταράσσετο ἀπὸ ὄνειρα φρικαλέα.

Ἡ ὕγεια τῆς Πολυμνίας φεῦ ! δὲν πρεῖχε πλέον ἐλπίδα· μετὰ σφοδρῶς πατοξυσμοῦ καταπαύοντα· πνοὴ ἀσθενῆ, μόλις ἀνέβαινε εἰς τὰ στήθη τῆς μετὰ στεναγμῶν βιθέων.

φεῦ ! Ὀλεθρία ἀνάμνησις ! ἤχησεν ἤδη ἡ δωδεκατὴ τοῦ μεσονυκτίου ὥρα. Ἐν μέσῳ πανδήμου σιγῆς ἡ Πολυμνία, ἀφῆκε στεναγμὸν ἀπὸ τὰ βίθη τῶν στέρνων καὶ ἠνώφεε τὰ δύο μεγάλα τῆς ὄμματα βυθισμένα ἐκ τῆς ἀβληχερᾶς νόσου καὶ τὰ ἔστρεψε γύρω.

— Ἄντι . . . φῶν , . . . ἀφῆκε φωνὴν ἀσθενῆ, εἰς ἣν ἔδωκε τόνον σπαραξικάρδιον.

— Εἶμαι ἐδῶ, Πολυμνία, καὶ προσέτρεξεν γονυπετῆς εἰς τὴν κλίνην τῆς.

— Ἄντι . . . φῶν , . . . μέλλον μου ! . . . ὑπαρξίς

μου γλυκεῖα . . . . Συγχώρησον . . . . συγ . . . χώρησον
μοι· σέ ἠδίκησα τόσον! . . . . δὲν θέλεις ἄρα γέ με μισεῖ!

— Νὰ σέ μισῶ! ὑπέβαλεν ἔνθους· καὶ ἔλαβον τὰς δύο
ἰσχνὰς τῆς χεῖρας καὶ ἐπέθεσα ἐπ' αὐτῶν διάπυρον φίλημα.
Ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος μᾶλλον συγγνώμης.

— Λοιπὸν δὲν με μισεῖς ἐπανελάβην . . . . με ἀγαπᾶς
ἀκόμη . . . . καὶ ἐπὶ τῶν ὠχρῶν παρειῶν τῆς διεχύθη φοι-
κόεν ἐρύθημα. Ἐντιφῶν μου! . . . . — σπασμοδικῶς συνέ-
σφιγξε τὴν χεῖρά μου.— Ἄγγελε τῆς ζωῆς μου! . . . . μὴ, μὴ
μὲ ἀφήσῃς ν' ἀποθάνω . . . . ἡ ζωὴ τώρα μοι εἶναι τόσον
γλυκεῖα.

— Νὰ ἀποθάνῃς! τί λέγεις ζωὴ τῆς ζωῆς μου.

— Φεῦ! Ἐντιφῶν μου! . . . ἐραστά μου . . . σύζ . . . .
σ' ἀφίνω . . . . σὲ χωρίζομαι αἰωνίως! . . . — Μὲ συνέσφιγξε
τότε εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἢ κεφαλῆ τῆς ἔκλινεν ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς μου. Τὰ δάκρυά τῆς ἀνεμιγνύοντο ζέοντα μὲ τὰ ἰδικά.
μου.— Σ' ἀφίνω θεέ μου ἐπίγειε, παράδεισε τῆς ψυχῆς μου . . .
ποία ἄλλη ἄρα θέλει σὲ ἀγαπήσει ὅσον ἐγώ . . . . Μὴ με
λησημονήσῃς τὴν ἀτυχῆ Πολυμνίαν Σου . . . . Ἐντιφῶν. ἐννίστε
ἄνθος μαραμένον ἐπὶ τοῦ τάφου . . . .

— Τί ἀπαίσιοι λογισμοί! Πολυμνία. Θὰ ζήσῃς· καὶ θὰ
ζήσῃς δι' ἐμέ τὸν Ἐντιφῶντά σου . . . . ὄχι δὲν δύναμαι νὰ
σὲ χάσω . . . . με κάμνεις νὰ γείνω παράφρων, νὰ γείνω αὐ-
τόχειρ.

— Ὄχι . . . . Ναι . . . . Ἐντιφῶν μου δὲν θέλω ἀπο-
θάνει, θέλω ζῆσαι εἰς τὰς ἀγκάλας σου περιπεπλεγμένη με
πνοήν Σου. . . . . τὰ δμματά Σου . . . . .
. . . . ἀλλ' ἐλ . . . . θε νὰ σ' ἄσ . . . . πα . . . . σθῶ . . .
νὰ μοι . . . . δῶ . . . σῆς . . . . ζῶν . . . . τα τό τε . . .
λεῦ . . . . ταῖ . . . . ον ἄ . . . . σπα . . . . σμόν.

Φεῦ! Τὰ χεῖλη μου βιαίως ἠνώθησαν μὲ τὰ χεῖλη τῆς καὶ
ἡ πνοή μου ἀνιμίγη μὲ τὴν πνοήν τῆς . . . . .

Αίφνης τὰ δύο μεγάλα της δμματα ἐσθέθησαν ἀμυδρά
καὶ ἡ τελευταία της πνοὴ ἔμεινεν εἰς τὰ χεῖλη μου . . . . .

Τὰ ἐναγῆ χεῖλη μου ! . . . . .

Πολυμνία, Πολυμνία ! δὲν ζῆς πλέον· σ' ἔχασα αἰώνως . . .
ἀλλὰ μὴ συγχωρῆς τὸν φονέα Σου . . . . .

Παρὰ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τὴν ψυχρὰν πλάκα τοῦ τάφου Σου
πενθίμως ἰτέαι ἀσπάζονται, ἐνῶ αἱ κυπάρισσοι δεικνύουσι τὸν
οὐράνιον θόλον τὴν αἰωνίαν μονὴν Σου.

Πενθίμως ἐκεῖ πτηνὰ κάθηνται κελιδοῦντα, καὶ δταν ἐπὶ
τοῦ νεκροτάφειου σιγὴ ἀπόλυτος βασιλεύῃ, ἐν μεσῶ τοῦ σκότους
τῆς νυκτὸς γοῦτετῶ πρὸ τοῦ τάφου τῆς Πολυμνίας ζητῶν αἰ-
ώνως συγγνώμην. Εἶτα πλανῶμαι εἰς τὰς πλησίον φάραγγος καὶ
τὰ ὄρη, ὡς στοιχεῖον τῶν πέριξ τόπων, θηρεύων τὸν θάνατον
καὶ ὁ θάνατος κρύπτεται εἰς τὴν ἀποτρόπαιον θέαν μου.

Ἡ ἀπελπισία μόνη μοὶ μένει ἐλπίς.

Τ Ε Λ Ο Σ (*)

(*) Ὁ ἀνεκγνώστης προκαλεῖται νὰ διορθώσῃ ἐν τῷ πρώ-
τῳ μέρει προηγούμενον φυλλάδιον. (τὸ σπουδαῖον λίθος)
ἀντὶ « εἶχε σχεδὸν λειποθυμήσει. » ἀντικαθιστῶν « εἶχε λει-
ποθυμήσει. »

Ἐπίλογος.

Πέρυσιν ἦτο Δεκέμβριος μὴν· εὐρισκόμην εἰς ἐσπερινὴν τινὰ συναναστροφὴν. Μεταξὺ ἄλλων ἦτο ἐκεῖ νεανίς τις δεκαεπταετῆς περίπου, ὠχρὰ τὴν ὄψιν καὶ μελανόφθαλμος· ἐκάθητο μετὰ παρθενικῆς σεμνότητος καὶ ὠμίλει σπινίως· ἀπὸ τὰ στέρνα της ἐξήρχετο πάλλουσα ἢ φωνὴ της, ὡς ἂν αἱ χορδαὶ της καρδίας της ἐπλήσσοντο ὄλαι· ὁσάκις ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὴν μητέρα της ἀνύψωνε τὰ πλήρη φιλοστοργίας βλέμματά της. Ἐρρίψα πρὸς αὐτὴν λαθραῖα τινὰ βλέμματα· καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ νεανίς ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ μορφή ἐμαρτύρει καρδίαν ὅλως ἐμπλεων οὐρανίων αἰσθημάτων, ἦτο ἐκ τῶν ὄντων ἐκείνων, τὰ ὅποια πέπρωται νὰ μὴ ἴδωσι ποτὲ εὐτυχεῖς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης· διότι δὲν εὐρίσκουσι καρδίαν πιστὴν, εἰς ἣν νὰ ἐναποθέσῃ τὸ ἐκχείλισμα τῆς καρδίας των, ἢ διότι ὡς ἄνθη τρυφερά δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὴν ψαῦσιν χειρὸς ἀγρῆκου, ἢ τέλος διότι πλήρεις αἰσθημάτων, παλαιούσιν ἀκαταπαύστως μεταξὺ ἴσων αἰσθημάτων καὶ τὸ καθήκον παρ' αὐτοῖς ἐξυψοῦται μέχρις ἀνωτάτου αἰσθήματος.

Κατειλημμένος ἀπὸ τὰς ἰδέας ταύτας ἐπέσρεψα εἰς τὸν οἶκόν μου, ἐνῶ ἡ θύελα ἐμηχᾶτο καὶ ἡ βροχὴ μετὰ τῶν ἀνέμων ἐπάλαιεν· ἐκάθησα περιεσχεμμένος ἐπὶ τῆς τραπέζης μου, ἀναπολῶν τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὴν δυστυχίαν ἐκλέγουσαν θύματά της τὸ ἄωτον· ἐνῶ ταῦτα ἐδικαιούντο ν' ἀπαιτήσωσι τὸ ἄριστον μέλλον, νὰ βλέπωσιν αἰωνίως τὸ ἔορ μειδιῶν, διὰ νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς τὰς ἀγγελικὰς, τὰς θείας ἐκστάσεις των.

Ἡ καρδία μου ἐκλαυσε· καὶ ἔγραψα διὰ νὰ ἐξυμνήσω τὰ πλάσματα ταῦτα.

Ἀθῆναι Νοέμβριος 1857.

ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ.

Ἐν Λεϊψανόν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης φέρων βαθύα εἰς τὰ πλευρά του τὰ τραύματα, ἐχαιρέτισε κατ' αὐτὰς τὰς Ἰορδικὰς παραλλὰς, ὅπου θρηνοῦσι δεσμευμένα τὰ φιλελεύθερα τῆς Ἑπταρήσου πτηνὰ, καὶ ἐν ἑτερον, ὁ μέγας ρίζοσπάστης, ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του θουιάσας καὶ πλούτη καὶ ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν καζωὴν περιχοσμεῖ τὰς Ἀθήνας, μάστις λυτρωθεὶς τῶν σκληρῶν τῆς τυραννίας οὐύχων.

Εἰς τὰς Ἀθήνας εὐρίσκειται ὁ φιλελεύθερος συγγραφεὺς τοῦ Φιλελευθεροῦ, ὅστις ἐκλεχθεὶς κατὰ τὸ 1849 βουλευτῆς Κεφαλληνίας ἐζήτησε τὴν Ἑπτανησιακὴν Ἐλευθερίαν τοσοῦτον θερμῶς καὶ τὴν ἐρωσὶν μετ' ἡμῶν. Ὅστις, ἐξ ἔτη εἰς τῶν Κυθέρων τὴν ἐρημίαν ἐβρήκει τὴν δυστυχίαν τῆς πατρίδος του καὶ ἐ-αιμοφυλάκτει, ὡς νίδος οὐδτινος τὴν μητέρα λησται ἐθανάτωσαν, χρόνον ἔνα εἰσπηδήση, ὡς δεῖφιν, εἰς τῆς πατρίδος του τὰς ἀγκάλας, καὶ εἰς τὸ αἶμα τῶν τυράννων τὰ κατασθένη τὸ καταπλέγον τὰ στέγνα του ἀξιοπρεπὲς μῦθος. Ἀλλ' αἱ Μοῖραι ὤρισαν ἄλλως. Ἡ ἄλυστις, ἣτις πιέζει τὴν Ἑπτανησιακὴν ἅ μόν ἐλευθερίαν στερεά. Ματαίως ἀρατινάσσεται ὁ λέων ματαίως ὀρθοῖ τὴν χαιτην του. Τελευταῖον ἡ Ἀγγλικὴ προστασία ὑπὸ τῆς μεγάλης τοῦ ἠρώος, καρτερίας ἠτήθησα ἠλευθέρωσεν αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὗτος μετὰ νύκλης φιλοστοργίας ἔτρεξεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς πατρίδος, ἔτρεξε ῥ' ἀναπνεύσῃ τὴν αὔραν τῆς ἐλευθερίας τῆς, ῥ' ἀκούσῃ τὰ χαρμόσυνα ἄσματά της, καὶ τὰ θεωρήσῃ πρὸς στιγμὴν τὰς ἐλπίδας του πληρομέρας!

Ὁ μάστις καὶ ἠρώς οὗτος, συγγράφας ἐν τῇ ἐξορίᾳ του καὶ ἐκδόσας πρό τιμος χρόνον τὸν Ἀριστομένειον ἢ ἡ Μεσσηνία, σύγγραμμα ἀξίον λόγου, ἤδη παρασκευάζει πρὸς τύπωσιν ἑτερον ἀξιολογώτατον ἐπικαλούμενον τὰ ἐν τῇ ἐξορίᾳ μου. ὦ! Πέσον ὀφείλει εἰς τοὺς τοιοῦτους ἄρδρας ἢ ἀρθρωπότης, οἷτινες προσφέρουσι ἑαυτοὺς ἐκούσια θύματα ὑπὲρ αὐτῆς!